

**ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ
„НЕОФИТ РИЛСКИ“- БЛАГОЕВГРАД**

ФАКУЛТЕТ ПО ПЕДАГОГИКА

Катедра „Предучилищна и начална училищна педагогика“

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертационен труд

на тема

**„ФОРМИРАНЕ НА ПОЗНАВАТЕЛЕН ИНТЕРЕС
КЪМ „ДРУГАТА“ КУЛТУРА И МОТИВАЦИЯ
НА РАННО ЧУЖДООЗИКОВО ОБУЧЕНИЕ
НА 6-7-ГОДИШНИ ДЕЦА”**

**за присъждане на образователна и научна степен
“доктор”**

в област на висше образование 1. Педагогически науки,
професионално направление 1.2. “Педагогика”,
докторска програма „Предучилищна педагогика”

Докторант: **Мария Панайотис Бакалуди**

Научен ръководител: **доц. дн София Дерменджиева**

Научен консултант: **доц. д-р Мариана Балабанова**

Благоевград, 2024

Дисертационният труд е обсъден и предложен за публична защита на заседание на катедра „Предучилищна и начална училищна педагогика“ при Факултета по педагогика на ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград на ..... 2025 г.

Дисертационният труд съдържа 160 страници основен текст и 30 страници приложения.

В съдържанието си дисертацията включва въведение, четири основни глави, заключения, шест приложения и списък на използвана литература.

В изложението са включени 22 таблици, 2 фигури, 4 схеми, 11 диаграми. Библиографията обхваща 213 източника. В „Приложения“ са представени диагностични инструменти и дидактически ресурси.

Публичната защита на дисертационния труд ще се състои на заседание на Научното жури на ..... 2025 г. от ..... ч. в зала ....., Учебен корпус №-I на ЮЗУ „Неофит Рилски” – Благоевград.

Материалите по защитата са на разположение в катедра ПНУП, Учебен корпус №-I на ЮЗУ „Неофит Рилски” – Благоевград.

СЪДЪРЖАНИЕ НА АВТОРЕФЕРАТА

Статус на проблема	3
Постановка на изследването	5
Организационни и структурни параметри на изследването	7
Концептуална рамка на изследването	13
Контингент на изследването и методически инструментариум	15
Технологичен модел за трансформиране на образователната среда в проактивна с фокус върху „другата“ култура	31
Анализ на резултатите от прилагане на педагогическата технология	35
Изводи и заключения	43
Научни приноси	46
Публикации по темата на дисертационния труд	47

Статус на проблема

Един от елементите на интеграцията в мултинационална среда, който днес засяга и вътрешността на държава или общност, която е развила мултикултурна идентичност, е изучаването на други езици.

Управлението на хетерогенното общество като цяло, както и интегрирането на човека в глобалния/европейския контекст, могат да се възползват от преподаването на чужди езици с междукултурен фокус, за да усилят степента на ефективност на взаимодействията в глобалния свят.

Изследването на моделите за преподаване на чужди езици предоставя възможност да се определи доколко конкретната образователна система подготвя младите хора да живеят в среда, богата на културно разнообразие и едновременно с това е условие за еволюция на

педагогическата компетентност на учителите в постигането на многонационална интеграция.

Многонационалната интеграция се определя като най-значимото социално-политическо изобретение, защото нейното формиране и постигане ще послужи като основа за създаването на набор от принципи, които ще гарантират мир, демокрация и просперитет. Въпреки че в днешно време, образованието се смята за глобално-ориентирано, негова е решаващата роля в тази посока.

Индивидът днес трябва да се адаптира към нови комуникационни модели в мултикултурните взаимодействия, породени от промените в националните граници, но също и в рамките на националната държава. Необходимо е всеки човек да изгради своята идентичност в рамките на многоизмерна мрежа с акцент върху новата наднационална референтна рамка по неконфликтен начин. Следователно, за да се адаптира към изискванията на новата среда, индивидът трябва да придобие необходимите межкултурни и комуникационни умения.

Основно предизвикателство пред функционирането на общностите е държавата да адаптира комуникационните си системи, като има предвид националното и културно разнообразие. Категорично се утвърждава разбирането, че ключови компоненти на индивидуалния и социалния капитал на съвременния човек са уменията за приспособяване към различни комуникационни сценарии и взаимодействия с хора извън непосредствения му социален кръг.

В тази връзка, логична и обоснована е рефлексията на Европейската асоциация: да насърчава многообразието и проявата на различни идентичности на индивида (местна, малцинствена, национална и европейска идентичност), както и да усилва нагласи за културно отзоваване.

Несъмнено, тук образованието е от решаващо значение, защото в рамките на образователните

взаимодействия, детето абсорбира социалната реалност и я моделира, за да формира собствената си идентичност.

Общопризната е ролята на ранното чуждоезиково обучение като жизненоважна основа за дългосрочното израстване на езиковите умения на младите учещи и за развитието на межкултурно съзнание. Широкото му приемане и вярата в неговата добавена стойност за личностното развитие се отразяват в непрекъснатото усъвършенстване на ранни чуждоезикови програми в предучилищните и училищните институции не само в Европа, но и в Азия, в Южна и Централна Америка и в Австралия. В резултат на провежданата от Европейския съюз езикова политика „Майчин език + 2“, 82% от 6-7-годишните деца получават обучение на чужд език (Евростат, 2019). Тъкмо тези постижения провокират изясняването на предимствата и ползите от ранното чуждоезиково обучение (EFLL) в детската градина. Все още съществуват недостатъчно проучвания, изследващи интереса на детето за ранно овладяване на чужд език. Ключов се явява въпросът дали запознаването с другата култура повлиява мотивацията на детето в предучилищна възраст за чуждоезиково обучение.

Постановка на изследването

Неоспорим факт е, че детето е в центъра на образователния процес. Индивидуалните особености на детето, психиката, темперамента, характера, спецификата на интересите, както и качествата на възприетийните процеси (още перцептивни процеси), се характеризират не само с неповторимите си свойства, но и със своеобразието на взаимовръзката между тях. (О)познаването им стимулира детската изява на всички кодови равнища и безспорно се явява най-важният фактор за ефективно педагогическо взаимодействие в детската градина.

Организацията на проактивна образователна среда за формиране на познавателен интерес към „другата“ култура е израз на процесно-ориентирания подход в детската градина. Нейната осигуреност идентифицира човешки, материално-технически и технологични ресурси като основа за развитие на мотивирани способности у 6-7-годишните деца при ранното овладяване на чужд език.

Цел на изследване: да се разработи дизайн на проактивна образователна среда за формиране на познавателен интерес към „другата“ култура и експериментално да се тества мотивационната ѝ ефективност ранното изучаване на чужд език от 6-7-годишни деца.

Обект на изследване: процесът на формиране на познавателен интерес към „другата“ култура“ в детската градина.

Предмет на изследване: възможностите на проактивната образователна среда за формиране на познавателен интерес към „другата“ култура като основа за стимулиране на ранното чуждоезиково обучение на 6-7-годишни деца.

Хипотеза на изследване: допуска се, че фокусираният интерес към другата/чуждата култура усилва познавателната активност на 6-7-годишните деца и е условие за мотивирано овладяване на чуждия език.

Задачи на изследването:

1. Да се извърши теоретичен преглед на трансформиращите процеси в образователните политики и практики в контекста на компетентностно-ориентираното образование.

2. Да се идентифицират и анализират същността и структурата на познавателната активност при 6-7-годишни деца и да се обоснове смисъла от контекстуализиране на „другата“ култура в чуждоезиковото обучение на децата в предучилищна възраст.

3. Да се проучи и анализира теоретичния базис за същността на мотивацията и спецификите на управлението ѝ в контекста на ранното чуждоезиково обучение.

4. Да се разработи и апробира дизайн на проактивна образователна среда за формиране на познавателен интерес към „другата“ култура като основа за стимулиране на ранното чуждоезиково обучение на 6-7-годишни деца.

5. Да се анализира ефективността на приложения модел относно повишаване на мотивацията за ранно чуждоезиково обучение на 6-7-годишните деца.

Изпълнението на задачите се опира върху проследяването на взаимоотношеността и взаимозависимостта на връзките между всички компоненти в процеса за формиране на познавателен интерес към културата на другата (чуждата) страна (народ). **Водещи подходи** са системно-структурният, дейностният, конструктивисткият, мултикултурният и интерактивният, които отдават особено значение на индивидуализацията и диференциацията в педагогическото взаимодействие.

Методите на изследване, които обезпечават проучването са теоретически, емпирически и статистически. Тяхното използване осигурява събирането и систематизирането на емпирични данни, чиято аналитична интерпретация води до описание, обяснение и прогнозиране на интересоващите ни събития, процеси, явления.

Организационни и структурни параметри на изследването.

Цялостното провеждане на изследването обхваща периода от месец април 2021 година до месец май 2024 година. В поетапното си разгръщане то следва изпълнението на изследователските задачи и включва:

- **теоретико-аналитичен етап** – аналитичен обзор на теории, на концепции, на нормативни документи, на текущи изследвания с фокус върху компетентностно-ориентираното образование; върху мотивацията и спецификите на управлението ѝ в предучилищна възраст, като отправна точка за необходимостта от контекстуализиране на „другата“ култура в чуждоезиковото обучение на 6-7-годишни деца;
- **концептуално-технологичен етап** – обосновка и съдържателно конструиране на педагогическа технология (дизайн) за проактивна образователна среда за формиране на познавателен интерес към „другата“ култура, като основа за стимулиране на мотивацията към ранно чуждоезиково обучение на 6-7-годишни деца;
- **етап на осъществяване на педагогически експеримент в реална образователна среда** – апробиране на педагогическата технология за организация на проактивна образователна среда за формиране на познавателен интерес към „другата“ култура и изследване влиянието ѝ върху мотивацията на 6-7-годишни деца към ранно изучаване на чужд език;
- **заключителен етап** – аналитична интерпретация на резултатите от осъществената изследователска програма и оценка на ефективността от приложената педагогическа технология.

Изложението на дисертационния труд е структурирано в четири основни глави, съдържателно извеждащи актуални аспекти от областта на изследваната проблематика. В хода на техния анализ се концептуализира на теоретично и практическо равнище дизайна на проактивна образователна среда с фокус върху „другата“ култура за стимулиране на ранното чуждоезиково обучение на 6-7-годишни деца.

Първа глава „Компетентностно-ориентирано образование и ранно чуждоезиково обучение“ представя

измеренията на глобализацията според функционалната им насоченост. Върху тази основа се анализира еволюцията на образователните парадигми като набор от фундаментални принципи и концепции през различните епохи и се извеждат специфичните им характеристики:

- *асимиляция*: определя се като най-етноцентричната образователна парадигма, според която представители на различни култури трябва напълно да игнорират своите традиции, ценности и вярвания и да приемат доминиращата култура на страната. Образователните системи откриват дефицит в многообразието на децата/учениците, което е предпоставка за маргинализация, образователна сегрегация и социална изолация;
- *интеграция*: образователна парадигма, в която се приема многообразието от култури, но публичното разкриване на традиции и културно наследство е ограничено, тъй като доминиращата култура е застрашена. Образователните системи въвеждат специални програми за образователна подкрепа на малцинствените групи, а запознаването с културните елементи на мнозинството е практика, насочена към социалната им интеграция.
- *мултикултурализъм*: образователна парадигма, утвърждаваща културното многообразие чрез насърчаване на равни права и възможности за учене. Образователните системи приемат всяка културна идентичност, но не успяват да постигнат дълбок културен обмен и разбирателство.
- *антидискриминация*: образователна парадигма, която се фокусира върху диференцирането на учебни материали, инструменти и подходи за по-добра подкрепа на всеки субект в социалните взаимодействия. Образователните системи работят активно за промяна на нагласите и преодоляване на стереотипите и за изграждане на опит, основан на толерантни (нерасистки) отношения между малцинствата и мнозинството.

- **интеркултурализъм:** определя се като най-модерният плуралистичен модел, който засяга учениците на всички етапи и степени. Образователните системи насърчават културното взаимодействие, обмяна, комуникацията и равенството чрез развиване на межкултурна чувствителност, съпричастност и сътрудничество за осъзнаване на многообразието и културна отзивчивост сред децата и учениците.

Съотнесено към изискванията за компетентностно-ориентирано образование се изтъква ролята на чуждоезиковото обучение в качеството му на компетенция, която се превръща в критично важна образователна цел в съвременния социокултурен контекст (Схема 1).

Схема 1. Еволюционна трансформация на образователните системи

Схема. Еволюционна трансформация на образователните системи

Разглеждат се текущо състояние на политиката, учебната програма и изследванията за ранно усвояване на

чужд език. Анализират се предимствата и спецификите на изучаването на езици в ранна възраст. Откроява се потенциала на контекстуализирането на „другата“ култура и важноста на вграждането на културни аспекти в езиковото образование, за да се създаде по-ефективно и ангажиращо учебно изживяване. Интегрирането на културни контексти в чуждоезиковото обучение притежава образователен потенциал, който следва да бъде оползотворен и в предучилищна възраст. Основното предимство на този подход се отразява в холистичната му същност да подпомага адаптацията на децата в глобалния свят.

Втора глава „Познавателният интерес в предучилищна възраст като фактор за субектна активност“ разглежда основните характеристики и динамики в развитието на детето през предучилищна възраст с фокус върху функциите на речта (комуникативна, планираща, знакова), мотивационно-потребностната сфера на детето и появата на нови форми на емоционални преживявания. През призмата на теориите (за когнитивното развитие - J. Piaget, социокултурната теория - L. S. Vygotsky,) познавателният интерес е изследван като компонент в структурата на интелектуалното развитие. На тази база са анализирани същността и значението на познавателните потребности у детето при реализирането на познавателни действия. Под акцент се поставя влиянието на социалната и културната среда за израстването на детето и се утвърждава разбирането, че езикът оформя социалната реалност на детето и че децата използват езика, за да разберат и взаимодействат със света около тях.

Трета глава „Теоретични основи на мотивацията в ранното чуждоезиково обучение и роля на образователната среда за стимулиране на познавателна активност“ систематизира перспективи за разбирането на мотивацията в процеса на учене, очертани

от разнообразните когнитивни теории (*Атрибутивна теория на мотивацията – Bernard Weiner; Теория за целите на постижение – Carol Dweck*) и *Ellen Leggett; Социално-когнитивна теория – Albert Bandura; Теория за очакване и ценност – John Atkinson и Jacquelynne Eccles; Афективните теории – John Bowlby, Mary Ainsworth, Susan Harter, Paul Ekman, Carl Rogers, Daniel Goleman; Теории за учене чрез игра / Edutainment – Lev Vygotsky, Jean Piaget, Jerome Bruner, David Elkind, Sara Smilansky, Kathy Sylva*). Аналитичният обзор се фокусира върху идентифицирането на основните мотиватори за учене при 6-7-годишни деца, за да се разкрие ролята на образователната среда в детската градина за мотивация за ранно чуждоезиково обучение. Образователната среда се определя като уникалната променлива, от чиято функционалност зависи промяната на индивида и развитието на неговия потенциал. Очертана е ролята на проактивния учител като посредник между детето и глобалния свят, както и съпътстващите я възможности и предизвикателства.

Представеният теоретичен анализ подчертава необходимостта от контекстуализиране на „чуждата“ култура в условията на ранно чуждоезиково обучение – като предпоставка за резултати и личностен растеж на детето в две посоки: (1) повишава личната мотивация за изучаване на чужд език и (2) подпомага и укрепва процесите на културна конвергенция в глобалния свят.

В Четвърта глава се представя „Педагогическа технология за организация на проактивна образователна среда за формиране на познавателен интерес към „другата“ култура и мотивация за ранно чуждоезиково обучение на 6-7-годишни деца“.

Методологическа платформа за утвърждаването на проактивната образователна среда като адекватна на съвременния контекст, са теориите на Jean Piaget, Lev S. Vygotsky, Kurt Lewin, Victor Frankl, Stephen Covey. Каю

особено актуални се определят и новаторските идеи, които защитават Ken Robinson, Lou Aronica, Malala Yousafzai, Tony Wagner, Passy Salberg и др.

Концептуална рамка на изследването

Проактивната образователна среда, насочена към формиране на мотивирани способности за ранно чуждоезиково обучение в детската градина има за прицел развитието на знания, умения, ценности и нагласи у 6-7-годишните деца, които са основополагащи за активно гражданство в глобалния свят. **Формирането на познавателен интерес към другата култура подпомага този процес и е неразделна част от социалното развитие на детето.** В качеството си на технологичен дизайн, *проактивната образователна среда с фокус върху „другата/чуждата“ култура, е търсената контекстуална променлива,* която благоприятства активното участие на субектите чрез диалогични и персонализирани преживявания и усилва мотивацията им за ранно чуждоезиково обучение. Като ключов фактор за постиженията и личностното развитие, вътрешната мотивация се характеризира с динамичност: дефинира се като съвкупност от вътрешни сили или личностни характеристики, активирани предимно от стимули в заобикалящата среда. В процесуалното си разгръщане, мотивацията определя активността, насочеността и постоянството на поведението.

Във Фигура 1. се визуализира **връзката между учебния дизайн** (стимулите, отправяни от образователната среда), **мотивацията за учене и учебния опит.**

Фигура 1 . Връзка между учебния дизайн, мотивацията за учене и учебния опит

Операционално този процес притежава най-силна обвързаност тогава, когато образователната среда функционира **проактивно**. Нейната организация залага на активните методологии за преподаване и учене и постига цикличност чрез: (1) усилване на интереса (активиране на субектите); (2) обогатяване на учебните преживявания (ангажираност и разбиране) и (3) академичен напредък, усилващ отново мотивацията за активно включване в образователната среда. Проактивният дизайн опосредства учебния опит в образователната среда, защото се ръководи от комплексната структура на мотивацията. Проявленията на нейните компоненти са детерминатите за поведението и постиженията на индивида, изразено в:

1. Формиране на компетентности като основа за възприемане на собствените способности за успешно изпълнение на задачи (вярвания и очаквания).

2. Ползност на педагогическите взаимодействия като основа за ориентация към вътрешни или външни цели (стойност/ценност на учебните дейности).

3. Осъзнаване на причината за успеха/неуспеха като влияеща върху емоционалния статус (атрибуции/приписвания).

Настоящото изследване е насочено към:

(1) разработване на дизайн на проактивна образователна среда за формиране на познавателен интерес към „другата“ култура като основа за стимулиране на 6-7-годишни деца към ранно овладяване на английски език. Изследователската програма се ориентира към:

(2) създаване на диагностичен инструментариум за оценка на мотивацията за учене на деца в горна предучилищна възраст.

(3) установяване степента на мотивираност у децата по отношение на: половата им диференциация; възрастовите им характеристики; вида институция, която посещават (в селски или градски район).

Контингент на изследването и методически инструментариум

Подборът на участниците в педагогическия експеримент се основава на условието, изследователят да разполага със свободен достъп до децата, включени както в контролната, така и в експерименталната група.

В изследователската програма са включени **общо 89 деца на възраст 6-7 години**, които по пол се разпределят съответно на 44 (49%) момичета и 45 (51%) момчета. Образователните институции, посещавани от изследваните лица, са следните:

1) Образователна институция А (Основно училище, с. Евдилос) обединява 3 филиала с предучилищни групи (42 деца), които се намират в населени места от селски тип, съответно обозначени: група А1, група А2 и група А3.

2) Образователна институция Б (Основно училище, гр. Серес) – общо 47 деца в горна предучилищна възраст,

разпределени в 2 предучилищни групи, съответно обозначени като: група Б1 и група Б2.

За нуждите на експерименталната програма е разработен диагностичен инструментариум, който включва:

1) Диагностичен инструмент „Степен на познавателен интерес за ранно чуждоезиково обучение“, функционално структуриран в: компонент 1.1. „Карта за наблюдение“; компонент 1.2. „Протокол за оценка“.

2) Диагностичен инструмент „Степен на познавателна активност в хода на педагогическите ситуации по чужд език“, функционално структуриран в: компонент 2.1. „Карта за наблюдение“; компонент 2.2. „Протокол за оценка“.

3) Тестови батерии за измерване на академичните постижения на децата в процеса на чуждоезиковото обучение.

В съвкупната си функционалност, създадените инструменти оценяват динамиките в измеренията на трикомпонентната структура на мотивацията (Фигура 2).

Фигура 2. Графичен модел: Динамики в измеренията на мотивацията

Организацията и провеждането на педагогическия експеримент обхваща периода от месец септември 2023 г. – до месец май 2024 г. Констатиращият, формиращият и контролният етап на педагогическия експеримент се провеждат в естествени условия и на образователните институции в с. Евдилос и в гр. Серес.

Реализацията на констатиращия етап се подчинява на няколко важни задачи, които могат да се диференцират в следната последователност:

- запознаване и постигане на близки отношения с децата – участници в изследването;

- ориентиране в характеристиките на образователната среда в предучилищните групи (материално, ресурсно и технологично осигуряване);

- провеждане на открито участващо наблюдение и на диагностични процедури, с оглед констатиране на актуалните първични данни, в качеството им на **входно ниво**;

- обработка и анализ на събраните входни данни с оглед разпределението на респондентите в експериментална и контролна група.

Продължителността на констатиращото изследване е 12 работни седмици. Констатиращото изследване прилага следните **методи и процедури**:

А/ открито участващо наблюдение, включващо описателно наблюдение; фокусирано наблюдение; избирателно наблюдение.

Б/ диагностични инструменти за определяне степента на познавателен интерес към чуждоезиковото обучение, степента на познавателна активност и равнището на придобитите знания на децата в заниманията по чужд език.

В) методи, техники и процедури, основаващи се на комуникация между изследователя и изследваните лица.

В хода на *описателните наблюдения* изследването се фокусира върху следните акценти:

1. Подчинени ли са на програмното съдържание всички извършвани дейности?
2. Прилагат ли се разнообразни форми на работа?
3. Отчитат ли се интересите на децата?
4. Гъвкав ли е дизайнът на образователната среда и предоставя ли възможност за дискусии, за симулации в процеса на организираните дейности?

При *фокусираните наблюдения* вниманието се насочва върху наблюдение и регистриране на поведенческите модели на децата, съобразно критериите в *диагностичен инструмент 1. „Степен на познавателен интерес за ранно чуждоезиково обучение“*. На индивидуално равнище се проследява: желанието на детето за включване в заниманията по чужд език; доминиращата нагласа (очакване/апатия/нетърпение) към педагогическите ситуации по чужд език; участието в образователните дейности по чужд език; поддържането на интерес към разглежданата тема от учебното съдържание.

Описанието на регистрираните данни в проведените фокусирани наблюдения се отразяват текущо в „Карта за наблюдение“ и допълнително се обработват с цел извличане на информация, пряко кореспондираща на основните изследователски задачи. Обработката на попълнените Карти води към обобщаване на събраната информация и регистриране на възлови данни в „Протокол за оценка“. Критериите се оценяват съобразно нивата на изразеност на конкретни техни индикатори, ранжирани в тристепенна скала (ниска, средна, висока изразеност, на база честотния интензитет на проявление на всеки индикатор).

Избирателните наблюдения са с фокус върху израза на личностните цели на децата, заявени в мнения, позиции и отношения. Целенасочено се проследява и регистрира проявяваната активност в детската група, свързана с контекста на заниманията по чужд език: дефиниране на

понятия, описване на явления, формулиране на собствени мисли за интерпретация на изучаваното, аргументиране на собствена гледна точка за доказване истинността на заеманата позиция. Вниманието се насочва върху наблюдение и регистриране на поведенческите модели на децата, съобразно критериите, отразени в диагностичен инструмент 2. „Степен на познавателна активност в хода на педагогическите ситуации по чужд език“. Критериите се оценяват съобразно нивата на изразеност на конкретни техни индикатори, ранжирани в тристепенна скала (не се справя, нужни са допълнителни инструкции, справя се самостоятелно), честотния интензитет на които реципрочно се отъждествява с ниска, средна и висока степен на проявление.

В края на констатиращия етап се прилага диагностичен инструмент 3. „Тестова батерия за измерване на академичните постижения на децата в процеса на чуждоезиковото обучение“. Регистрирането на академичните постижения на децата се извършва въз основа на структуриран картинен тест, с подходящо за възрастта съдържание по английски език. Резултатите от теста се ранжират по скала, която диференцира постиженията на децата в 3 нива: задоволителен резултат /3,00 – 4,49/; добро представяне /4.50 – 5.49/; отлично представяне /5.50 – 6.00/ и условно техните резултати се приравняват съответно към ниска, средна и висока степен. Посоченото разпределение се изчислява по утвърдена формула: „Оценка = 2 + (4 : N) x К“, където N е максималният брой точки за съответната тестова проверка, а К са точките, получени от оценяваното дете. Получената оценка се закръглява към най-близкото цяло число.

Отчитайки географски и демографски фактори, се обособяват две контролни (КГ-А и КГ-Б) и две експериментални (ЕГ-А и ЕГ-Б) групи, както следва:

- КГ-А = Група А1 (7 момичета, 10 момчета);

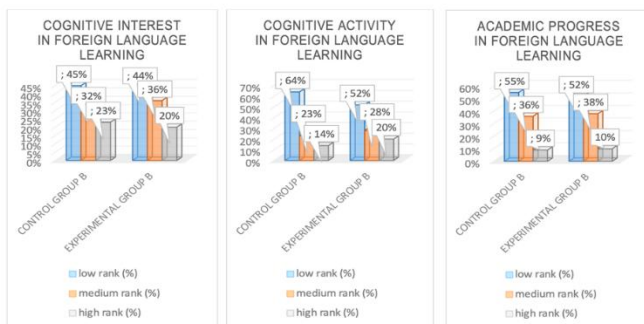
- КГ-Б = Група Б1, (11 момичета, 11 момчета).
- ЕГ-А = Група А2 + Група А3, общо 25 деца (13 момичета, 12 момчета);
- ЕГ-Б = Група Б2, общо 25 деца (13 момичета, 12 момчета).

Основание за разпределението на групите изследвани деца са сходните стойности, получени като резултат в констатиращия етап на експерименталната програма, което се разкрива в представените диаграми където:

- Диаграма 1 визуализира получените сходни резултати в определените за КГ-А и ЕГ-А за образователна институция в малко населено място;

- Диаграма 2 онагледява в най-тясна степен приближението в получените резултати за определените КГ-Б и ЕГ-Б в голямо населено място.

*Диаграма-2. Разпределение контролна (КГ-Б)
– експериментална група (ЕГ-Б) в населено място от градски тип.*

Важно е да се отбележи, че така направената диференциация в разпределението е съобразена:

- с географския фактор (местоположение) – обособени са КГ-А и ЕГ-А (за населено място от селски тип) и КГ-Б и ЕГ-Б (за населено място от градски тип);

- с демографския фактор (съотношение „момичета/момчета“; възрастов състав и социален статус) за КГ-А и ЕГ-А, респективно – за КГ-Б и ЕГ-Б;

- със сходствата в характеристиките на образователната среда в изследваните институции и с близките стойности в получените резултати от проведените диагностика и тестиране (Диаграма 1, Диаграма 2).

Получените данни са подложени на статистическа обработка (IBM SPSS Statistics Version 21) с оглед приемането/отхвърлянето на следните отправни допускания в констатиращия етап на изследването:

1) Приема се, че приложените диагностични инструменти 1 и 2 са надежден метод за извличане на данни.

2) Приема се, че приложената тестова батерия (диагностичен инструмент 3) валидизира факторите за анализ и тяхната ясна отчетливост предполага еднозначно тълкуване на регистрираните резултати.

3) Приема се, че в получените резултати няма да се открие статистически значима разлика, породена от различния статус на изследваните деца в географски, демографски и образователен аспект.

За проверка на надеждността в измерванията се прилага Cronbach's alpha, за да се установи степента, която отразява съгласуваността на елементите, обособени в скалата. По този начин се уточнява съответствието на изследваните променливи, които изграждат интервалната скала във формат на Ликерт.

Разпределението на участниците в контролни (КГ-А и КГ-Б) и експериментални групи (ЕГ-А и ЕГ-Б) е валидно, предвид определените променливи и регистрираните сходства в статистическата обработка на резултатите от изследванията в констатиращия етап.

На тази база се предприема провеждането на формиращия етап от експерименталната програма, в който вземат участие децата, разпределени двете групи, определени за експериментални, тоест – ЕГ-А с 25 деца от образователна институция в населено място от селски тип и ЕГ-Б с 25 деца от образователна институция в населено място от градски тип.

Формиращият етап на педагогическия експеримент се провежда с децата от ЕГ-А и ЕГ-Б и обхваща периода от месец декември 2023 до месец февруари 2024 година.

Като социален феномен образователната среда включва физическото пространство, социалните взаимодействия и педагогическите подходи, които формират основата на детския опит и възприятие през прецизната организация на педагогическите дейности. Според съвременните изследвания качествено организираната образователна среда подпомага когнитивното, емоционалното и социалното развитие на децата. Тази констатация рамкира **проактивната образователна среда с фокус върху „другата“ култура** като безопасна и подкрепяща, осигуряваща разнообразие от дейности, от материали и технологични ресурси, които позволяват „потопяне“ в чуждата култура:

- език, изкуство, ценности, религия;
- ритуалите – като колективно-утвърдени дейности, които са социално важни и чрез които можем разберем културата;

- символите – като думите, жестовете, образите и обектите, посредством които членовете на една културна среда, могат да се свързват, да се разбират и да взаимодействат;

- героите – като притежаващи характеристики, които се считат за особено ценни в дадена култура и които с

поведението си, служат за ролеви модели на членовете на тази култура.

Предвид тези заявки, като основни характеристики на проактивната образователната среда в експерименталните групи се диференцират:

- Физическото пространство: материално обезпечена структура, която създава оптимални условия за учене и игра чрез регулярно излагане на подходящи за възрастта материални артефакти на чуждата култура.

- Социалното пространство: базирано на запознаване с подходящи за възрастта продукти на чуждата култура – идеалните артефакти като митове, легенди, традиции, литература, песни, музика, изобразително изкуство, киноизкуство, танци, история в картини, музейни сбирки и други.

- Технологично-опосредено пространство: педагогически условия, които ползват активните методологии, диалогичната педагогика и поставят акцент върху познавателния интерес към чуждата култура с нейната специфика и прагматика.

Организирана по този начин, проактивната образователна среда с фокус върху „другата“ култура, се превръща в естествен предиктор за децата от експерименталните групи, благоприятстващ развитието на мотивирани способности за ранно изучаване на чужд език. Като формира целенасочено познавателния интерес към „другата“ култура чрез качествени учебни преживявания, в проактивната образователна среда се изграждат социални и културни умения за живот в модерната епоха, което индиректно (непринудено) стимулира познавателната активност за овладяване на чужд език.

В този контекст, организацията на средата:

- разполага с гъвкави зони за учене, позволяваща индивидуални и групови дейности, които насърчават

експериментирането, играта, съзерцанието и дори детското усамотение;

- предоставя богати на функционалност материали и ресурси;

- осигурява безопасност и комфорт, както в аспекта на физическите си характеристики, така и в социално-емоционален аспект: приемна среда, отчитаща детските фондове на знанието, толерираща разнообразието в общността;

- отразява „100-те езика на децата“, съблюдава стиловете на учене и познание, залага на смислени учебни преживявания, формиращи ключови компетентности за живот.

Като защитава тезата, че ранното овладяване на чужд език притежава перспективна насоченост: да разширява и обогатява обема от комуникативни стратегии на детето, **проактивната образователна среда създава условия за контекстуализиране на другата култура в педагогическите взаимодействия като изходно ядро за мотивация към ранно чуждоезиково обучение.**

В **методически аспект**, този променен фокус към овладяването на чужд език от децата, включени в експерименталните групи, се подчинява на следната логика:

- възбуждане на познавателен интерес към „другата“ (чуждата) култура като целанасочен процес за обогатяване усета на детето към света изобщо;

- създаване на представа за (не)познатото като предпоставка за (по)желано овладяване на чуждия език през осъзнатата необходимост за по-добра ориентация и разбиране на Другите;

- стимулиране на детската познавателна активност по посока развитието на мотивирани способности за първоначално овладяване на чуждия език в неговото лексикално, фонетично, граматично единство.

В операционален аспект, в експерименталните групи организацията на проактивна образователна среда с фокус „другата“ култура се подчинява на презумпцията, че детето в предучилищна възраст опознава света главно чрез „срещата“ си с конкретни явления, обекти, събития от действителността. Досегът с тях му позволява да създава представи (образи) и на тази база да съотнесе понятия, да формира разбиране за тяхното обозначаване. Насищането на средата с артефакти от „Другата“ култура се определя като стенд – специално оборудвано пространство за опознаване на чуждия свят, което опосредства опознаването на езика, за да позволи на детето да „влезе“ подготвено в него. В тази връзка:

- определящи са ресурсите, базирани както в реалната, така и в дигиталната образователна среда, които повишават ангажираността на детето и материализират разбирането в контекст;

- определящо е естеството на учебните преживявания в образователната среда, които следват актуалния опит на детето и задълбочават придобитите представи през образци за другата култура.

Във **функционален аспект** дизайнът на проактивната образователна среда следва образователна стратегия за работа с експерименталните групи, основана на следната логика:

- познавателната ориентация в културната специфика на „другия“ реално служи за адаптиране и приемане на заобикалящата действителност на когнитивно равнище от страна на всяко дете;

- действената ориентация чрез възприемането и актове с конкретни културни артефакти служи за изграждане на устойчиви представи в детското съзнание;

- репродуктивната ориентация при изпълнението на художествени произведения от областта на литературата, музиката и танца осигурява постепенно и непринудено

запознаване с лексикални образци с оглед усвояване на правилна конструкция – носител на нейното семантично съдържание, представено в живото слово;

- творчески-презентативната ориентация, при която детето – водено от емоцията и желанието „да се докаже“, интерпретира заучените лексикални/ синтактични модели и образци в интернализирано живо слово.

Интегрирането на културни образци в работата с децата от ЕГ, тяхното „оживяване“ се постига чрез активни методи за учене предвид организацията на качествени учебни преживявания. Като се концентрира в общи актове на взаимодействие, проактивната образователна среда постига синкретизъм, тоест съвкупно и ефективно използва разнообразните изразни средства на различните видове изкуства (театрално, музикално, танцово, певческо, изобразително изкуство). Предимствено проактивната образователна среда с фокус върху „другата“ култура активно прилага множество модалности, които опосредстват процеса на комуникация:

- визуален режим – включва изображения, формати на екрана, оформлени на хартия, цветове, вектори, перспективи, фон и преден план;

- жестови режим – включва език на тялото, жестове, поведение и кинетика;

- аудио режим – включва и шумови ефекти, музика;

- пространствено-териториален режим – включва архитектурни, екологични и географски обекти.

ТЕХНОЛОГИЧЕН МОДЕЛ за трансформиране на образователната среда в проактивна с фокус върху „другата“ култура.

Приказката „Златокоска и трите мечки“ е отличен инструмент за формиране на познавателен интерес към

„другата“ култура като същевременно насърчава и ангажира познавателната активност на децата в процеса на овладяване на чужд език.

Приложеният модел в експерименталните групи с 6-7-годишни деца използва сюжета на популярната приказка „Златокоска и трите мечки“ като основа за интеграция на културно-разнообразно съдържание. Дейностите, провеждани с децата в основни и допълнителни форми на педагогическо взаимодействие, са базирани на приказния сюжет, но същевременно и са обогатени с елементи, които отразяват културните особености на държави от различни географски ширини.

Дейностите са проектирани с ясен целеви фокус, който включва когнитивни, социални и културно-опознавателни задачи и представляват основа за изграждане у децата в ЕГ на глобално ориентирани умения (културно отзоваване) и ги мотивират за овладяване на комуникативни компетентности на роден и на чужд език.

1. Изследване на героите и ролеви игри.

Цел: да се разберат различните гледни точки на героите в приказката и да се развие съпричастност към „другата“ култура.

Фокус-ориентация в „другата“ култура: децата се запознават със структурата на семейството (социални роли) и семейните отношения в „друга“ (чужда) култура.

2. Сравнителна дейност „Около света“.

Цел: децата да се запознаят с културните версии на една и съща история.

Фокус-ориентация в „другата“ култура: децата се запознават с традиционното облекло на различните страни/народи; с изрази за поздрав и названията на героите на съответния език.

3. Карта на приключенията на Златокоска.

Цел: изследване на културни елементи и техните проекции в чуждоезиковото обучение

Фокус-ориентация в „другата“ култура: децата се запознават с любопитни факти за различни страни.

4. Разнообразие от вкусове.

Цел: изследване на кулинарни специалитети, презентиращи „друга“ култура и тяхната разпознаваемост в световен мащаб.

Фокус-ориентация в „другата“ култура: в дейността децата опознават произхода на интернационални храни и напитки, както и особеностите на специалитети от националната кухня на различни страни. Ситуативно и в контекст овладяват техните оригинални названия. Упражняват/репетират правилното и уместно използване на учтивите лексикални форми/фрази.

5. Оцвети и разкази (смес от език и култура)

Цел: Увеличаване на речниковия запас на чужд език през културна гледна точка.

Фокус-ориентация в „другата“ култура: в дейността децата опознават предмети от бита и символиката на различни държави; участието предизвиква тяхното любопитство и интерес към културните вариации в ежедневните предмети.

6. Детски музикални визитки на различните култури

Цел: Опознаване на детски музикални произведения и предаване ценностите през културна гледна точка.

Фокус-ориентация в „другата“ култура: в дейността децата опознават детски песни, популярни в различни култури.

7. Какво да сложим в туристическата раница

Цел: Опознаване на особеностите на климата в различни точки на света.

Фокус-ориентация в „другата“ култура: в дейността децата опознават климатичните особености за географски ширини на „другата“ култура; разширяват

лексиката с думи и изрази за съответни климатични явления.

8. Завръщане у дома и кошница за споделяне

Цел: Оpozнаване разнообразието на плодове и зеленчуци от различни краища на света. Усвояване на техните названия и на числителните имена на съответния език.

Фокус-ориентация в „другата“ култура: в дейността децата се запознават с типични за различните култури плодове и зеленчуци; научават и възпроизвеждат техните наименования; усвояват наименования на числителни бройни имена (от 1 до 10) и затвърждават учтивите фрази на чужд език в комуникативни ситуации.

9. Приказки за „Лека нощ“

Цел: Оpozнаване особеностите на наративите и ценностните послания на различните култури.

Фокус-ориентация в „другата“ култура: в дейността децата открояват сходства между сюжетите в приказките на различни култури и обсъждат поуките в контекста на общочовешките ценности.

Предимствата на модела могат да бъдат диференцирани съобразно областите на детското развитие:

1. Когнитивно развитие – децата показват по-голяма осъзнатост на културните различия. Те започват да разпознават елементи от други култури и да разбират тяхната стойност.

2. Емоционална ангажираност – ученето чрез преживяване, ученето чрез правене и ученето в контекст стимулират съпричастност и интерес към „другата“ култура и насърчават децата да обогатяват обема от комуникативни стратегии за взаимодействие с другата култура.

3. Социални умения – структурираните интерактивни дейности насърчават работата в екип, дискусиите и обmena

на идеи, което развива социалната компетентност на децата и ги подготвя за живот в мултикултурните общества.

Проактивната образователна среда с фокус върху „другата“ култура се определя като интегративен подход, който комбинира играта като феномен на детството с културното обогатяване и насърчава децата да се включват активно и да развиват интересубективността си върху основата на сензитивност към културното разнообразие и емпатия в межкултурните взаимодействия.

Контролният етап се провежда в периода март – май 2024 година и включва децата от контролните групи (КГ-А, КГ-Б) и от експерименталните групи (ЕГ-А и ЕГ-Б). Неговата организация е аналогична на проведените изследователски процедури, използвани по време на констатиращия етап на педагогическия експеримент.

Анализ на резултатите от прилагане на педагогическата технология.

Като краен резултат се сравняват регистрираните данни по трите диагностични инструменти: степен на познавателен интерес към ранно чуждоезиково обучение; степен на познавателната активност в хода на педагогическите ситуации по чужд език и тестова батерия за измерване на академичните постижения на децата в процеса на чуждоезиково обучение. Тяхната оценъчна функция е в съответствие с формулираните критерии и индикатори. Проверката на хипотези преминава последователно през:

- 1) формулиране на нулева (H_0) и на алтернативна (H_1) хипотеза;
- 2) определяне на критерии за проверката на хипотезите;
- 3) сравнение на получените емпирични данни по критерия в КГ-А, КГ-Б и ЕГ-А, ЕГ-Б;

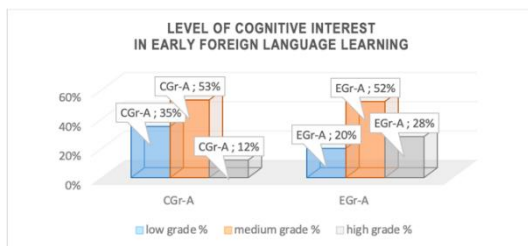
4) приемане или отхвърляне на формулираните (H_0 и H_1) хипотези.

Диагностицираните в хода на констатиращия и контролния етап данни са сравнявани с оглед диференциране на резултатите при момчетата и момчетата от ЕГ и КГ, от една страна и открояване на динамиките предвид географския фактор – (1) образователна институция в населено място от селски тип и (2) образователна институция от градски тип

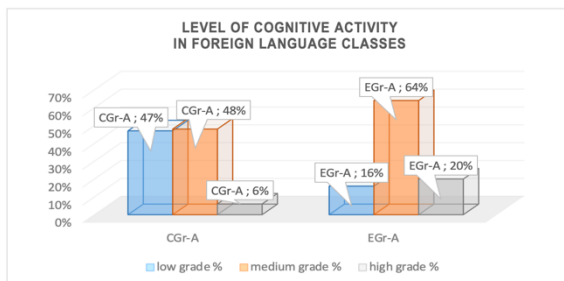
Според получените резултати, в рамките на вътрешната си обособеност (образователна институция в селски район и образователна институция в градско населено място), придвижването на момчетата по скалата „ниска – средна – висока степен“ е по-осезаемо, спрямо движението на момчетата. В хода на проведените наблюдения и в констатиращото, и в контролното изследване, се регистрира и по-изразено желание за работа в екип у момчетата, което принципно е индикатор за по-високата им активност в социален аспект. Тази констатация е в синхрон с изследвания, които отбелязват, че момчетата често демонстрират по-високи нива на функционално развитие в сравнение с момчетата. Но в контекста на настоящото изследване, резултатите доказват, че половите различия в предучилищна възраст са с факторна тежест и по отношение на езиковото развитие.

Проведените диагностики и получените резултати подчертават необходимостта от подходи, които вземат предвид половите различия в развитието, за да подкрепят индивидуалните нужди на децата. Това е особено важно в ранното образование, където подкрепата за развитието на моторни, езикови и когнитивни умения допринася за успех на детето в перспектива. Относно факторната тежест на географските различия (местоположението на „Образователна институция А“ и „Образователна институция Б“), резултатите са относително идентични.

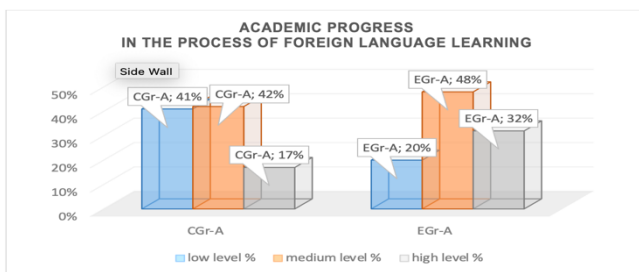
Диаграма 3. Контролен етап – резултати. Степен на познавателен интерес за ранно чуждоезиково обучение

Диаграма 4. Контролен етап – резултати. Степен на познавателна активност в заниманията по чужд език

Диаграма 5. Контролен етап – резултати. Измерване на академичните постижения на децата в процеса на чуждоезиковото обучение.

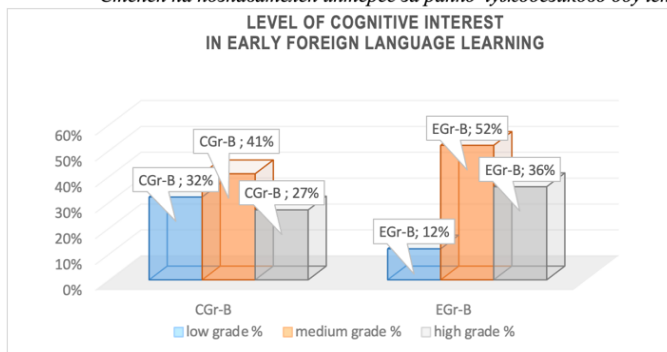

Регистрираните и таблично представени данни отразяват аналогична по характер динамика в скалата „ниска-средна-висока степен“, тоест по-интензивен напредък при децата от ЕГ-А и от ЕГ-Б по индикаторите „интерес-активност-академичен прогрес“ спрямо децата от КГ-А и КГ-Б.

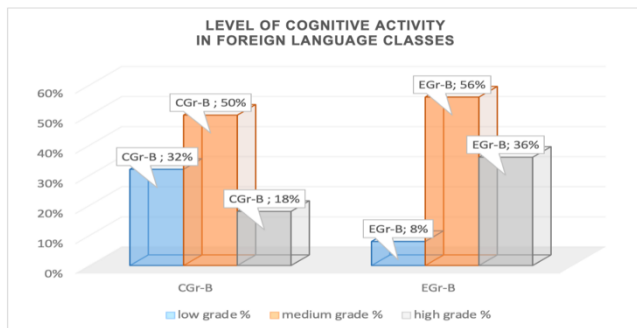
Понижените процентни стойности при изследваните деца от ЕГ-А в ниската степен на познавателния интерес (Диаграма 3) рефлектират в повишена степен на познавателна активност (Диаграма 4) и съответно се отразяват в резултата на завишена успеваемост в академичното им представяне в края на формирация етап (Диаграма 5).

В Диаграма 6, 7 и 8 са представени резултатите на групите от Образователна институция Б, при които се наблюдава същата тенденция. При децата от КГ-Б се запазва сравнително висок дял в ниска степен на познавателен интерес (Диаграма 6) и нисък дял във висока степен при контролния етап (Диаграма 8), спрямо резултатите на ЕГ-Б, които отразяват ръст в академичните си постижения (Диаграма 8 – 36%).

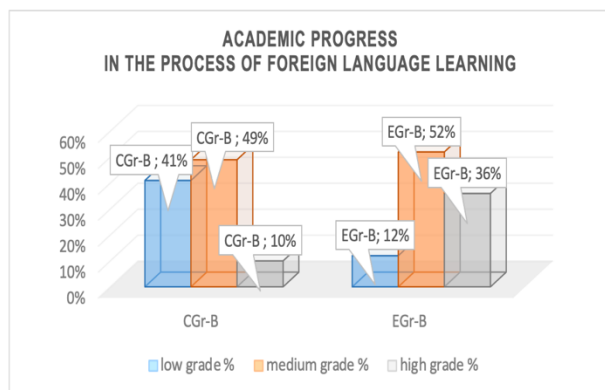
Диаграма 6. Контролен етап – резултати.
Степен на познавателен интерес за ранно чуждоезиково обучение

Диаграма 7. Контролен етап – резултати. Степен на познавателна активност в занятията по чужд език

Диаграма 8. Контролен етап – резултати. Измерване на академичните постижения на децата в процеса на чуждоезиковото обучение.

Тази констатация утвърждава, че в съвременния свят социалният статус, произходът, както и местонахождението не изпълняват детерминираща за развитието роля, а значимост придобива функционирането на образователната среда, нейната организация и целеполагачата ѝ ефективност.

Таблица 1. Среден коефициент на мотивираност

	ПОЗНАВАТЕЛЕН ИНТЕРЕС		ПОЗНАВАТЕЛНА АКТИВНОСТ		АКАДЕМИЧНИ ПОСТИЖЕНИЯ		МОТИВИРАНОСТ (общо представяне)	
	КОНСТАТИРАЩ ЕТАП	КОНТРОЛЕН ЕТАП	КОНСТАТИРАЩ ЕТАП	КОНТРОЛЕН ЕТАП	КОНСТАТИРАЩ ЕТАП	КОНТРОЛЕН ЕТАП	КОНСТАТИРАЩ ЕТАП	КОНТРОЛЕН ЕТАП
КГ-А	0,64	0,67	0,53	0,55	0,54	0,58	0,57	0,60
ЕГ-А	0,64	0,79	0,52	0,72	0,54	0,76	0,56	0,76
КГ-Б	0,66	0,70	0,52	0,57	0,56	0,61	0,58	0,63
ЕГ-Б	0,65	0,84	0,52	0,75	0,56	0,81	0,58	0,80

Видно от получените резултати – коефициентът на мотивираност при изследваните деца от контролните и експерименталните групи през **констатиращия етап** варира в сходни нива с незначителни амплитудни различия.

През **контролния етап** се наблюдава съществен прираст при децата от експерименталните групи (ЕГ-А и ЕГ-Б): измереният коефициент на мотивираност при тях е с по-високи числени стойности спрямо коефициент на мотивираност, отчетен при децата от контролните групи (КГ-А и КГ-Б).

констатиращ етап

КГ-А – 0,57

ЕГ-А – 0,56

КГ-Б – 0,58

ЕГ-Б – 0,58

контролен етап

КГ-А – 0,60

ЕГ-А – 0,76

КГ-Б – 0,63

ЕГ-Б – 0,80

В **качествен аспект**, регистрираното ускорение при децата от експерименталните групи (ЕГ-А и ЕГ-Б) е индикатор за повишена мотивация към изучаването на чужд език.

Но е важно да се отбележи, че на процесно ниво, съществена роля за този резултат изпълнява **вътрешната корелация в нарастващите нива на познавателния интерес, на познавателната активност и на академичния напредък.**

Познавателен интерес		Познавателна активност		Академични постижения	
констатиращ	контролен	констатиращ	контролен	констатиращ	контролен
ЕГ-А – 0,64	ЕГ-А – 0,79	ЕГ-А – 0,52	ЕГ-А – 0,72	ЕГ-А – 0,54	ЕГ-А – 0,76
ЕГ-Б – 0,65	ЕГ-Б – 0,84	ЕГ-Б – 0,52	ЕГ-Б – 0,75	ЕГ-Б – 0,56	ЕГ-Б – 0,81

Визираните количествени параметри открояват иновативния характер на приложения дизайн на проактивна образователна среда с фокус върху „другата“ култура: докато в резултатите на контролната група като динамика, отразяваща средния коефициент на мотивираност в констатиращия и контролния етап на изследването се отчита незначителна разлика от 0,3 (КГ-А) до 0,5 (КГ-Б) пункта, то при експерименталните групи се констатира съществено повишаване на средния коефициент на мотивираност в края на експерименталната програма – при ЕГ-А се наблюдава разлика от 0,20 пункта, а при ЕГ-Б регистрираната разлика е от 0,22 пункта.

Статистическата обработка на резултатите и техният анализ имат за цел да се провери достоверността на формулираните хипотези:

- нулева хипотеза (H_0): допуска, че съпоставяните показатели не притежават значими различия или че регистрираните различия като следствие от несъществено влияние, са статистически незначими;

- алтернативната хипотеза (H_1): допуска, че регистрираните различия в емпирично установените

резултати, са продуцирани от прилагането на дейностите във формиращия етап на изследването.

Изчислените средни коефициенти на мотивираност (Табл.1), отразени в степените на познавателния интерес, на познавателната активност и на академичния напредък индикират процеса на ускорение, който стандартно съпътства всяка учебна дейност.

Съпоставянето на резултатите се извършва с тест Mann-Whitney U (Test Statistics), с който се сравняват данни от независими извадки. Прилага се Test Wilcoxon W, чиято функция е насочена към проследяване динамиката в резултатите, получени в констатиращи и контролни етап на изследването и който тест служи за съпоставяне на данни от свързани извадки. Спрямо изчислената стойност на значимост (α): при $\alpha > 0.05$ се приема нулевата хипотеза, докато при $\alpha < 0.05$ се приема алтернативната хипотеза.

С оглед установената статистическа значимост на резултатите между КГ-А и ЕГ-А се отхвърля/приема нулевата или алтернативната хипотеза. С Asymp. Sig. (2-tailed) се отчита асимптоматичната значимост и получената стойност ($p = 0.000 < 0.05$) позволява да се валидизира алтернативната (H_1) хипотеза.

Извършеният статистически анализ регистрира статистическа значимост на резултатите, което е доказателство за факторната тежест на образователната среда в качеството ѝ на уникална променлива в условията на образователната институция.

Тази констатация е основание да се утвърди, че приложения във формиращия етап на експерименталната програма Модел постига ефекта на така нареченото дълбинно учене. Като процес, то се характеризира с висока степен на осмисляне на полезността и значението на знанието.

Формиращата работа с децата от експерименталните групи (ЕГ-А и ЕГ-Б) включва разнообразно опосредствани

дейности, които заради своята логическа обвързаност, систематично и последователно осъществяват «потаянето» в «другата» култура. В хода на това пъзелно изграждане на «образа на света» се реализира алгоритъма «всяко знание има значение», който пречупен през призмата «за мен» подпомага осмислянето на контекста и намества функционалността на знанието в перспектива.

Моделът е действено-комуникативен, защото предимствено прилага активните методологии и се възползва от ресурсите на дигиталните технологии. В структурно-обособената си цялостност, апробираният модел създава условия за контекстно учене, за учене чрез преживяване и правене, за кооперативно и за експертно учене. По този начин Моделът за проактивна образователна среда с фокус върху «другата» култура превръща традиционния процес на педагогическо общуване в органичен и автентичен диалог и предоставя условия за развитие на мотивирани способности у 6-7-годишните деца за ранно овладяване на чужд език.

Изводи и заключение

В настоящия дисертационен труд се подчерта флексибилността на предучилищната възраст. Доказано, 6-7-годишната възраст е ключов период, в който децата лесно усвояват чужди езици благодарение на пластичността на мозъка си. От друга страна, езикът е базисен инструмент за комуникация, за културно взаимодействие и за личностно развитие, особено в контекста на чуждоезиковото обучение. Езикът е средство за изграждане на мостове между различни култури и идентичности.

Предвид тази констатация, образователната среда следва да ре-организира своето функциониране и като интегрира както езикови, така и културни елементи, да насърчи ранното чуждоезиково обучение.

В тази изследователска плоскост се поражда концепцията за „Проактивна образователна среда с фокус върху „другата“ култура“.

На методологично равнище нейната организация опосредства свързването на езиковите и културните елементи и подготвя децата не само да разбират и уважават културните различия, но и ги стимулира, да овладяват „другия“ език, за да обогатяват собствените си комуникативни стратегии за взаимодействия в глобалния свят.

На функционално равнище проактивната образователна среда обединява всички техни езикови знания – както на роден, така и на втория (чуждия) език, защото включва дейности, които развиват многоезичната компетентност в културно-разнообразен контекст.

Проактивната образователна среда притежава ясен целеви фокус, който включва когнитивни, социални и културно-опознавателни задачи. В хода на тяхното провеждане се стимулира любопитството и сътрудничеството за опознаване на „другата“ култура, повишават се знанията на децата за отделните страни.

Предимствата на модела могат да бъдат диференцирани съобразно областите на детското развитие:

1. Когнитивно развитие – децата показват по-голяма осъзнатост на културните различия. Те започват да разпознават елементи от други култури и да разбират тяхната стойност.

2. Емоционална ангажираност – ученето чрез преживяване, ученето чрез правене и ученето в контекст стимулират съпричастност и интерес към „другата“ култура и насърчават децата да обогатяват обема от комуникативни стратегии за взаимодействие с другите.

3. Социални умения – структурираните интерактивни дейности насърчават работата в екип, дискусиите и обмена

на идеи, което развива социалната компетентност на децата и ги подготвя за живот в мултикултурните общества.

Ефективността на модела се изразява във възможностите, които предоставя относно стимулиране на ранното чуждоезиково обучение – увеличавайки знанията си за историята, културата и изкуството на нации, използващи различен език, децата разширяват своите езикови и общи перспективи.

Създадените поликултурни пространства повлияват развитието на способности у децата:

- да слушат внимателно както учителя, така и своите събеседници;

- да си сътрудничат с другите при изпълнение на разнообразните дейности (индивидуално, с партньор, в екип, камерно или публично);

- да регулират и оценяват собственото си поведение, както и поведението на своите партньори;

- да разграничават езиковите събития едно от друго в хода на конкретната комуникативна ситуация;

- да сравняват и противопоставят езикови явления между родния и чуждия език;

- да идентифицират и разграничават лексикални форми на чужд език (например: собствени имена; думи, обозначаващи предмети, действия и др.);

- да определят основната идея, докато слушат вербална (устна реч).

Проактивната образователна среда с фокус върху „другата“ култура се определя като интегративен подход, който комбинира играта като феномен на детството с културното обогатяване и насърчава децата да се включват активно и да развиват интересубективността си върху основата на сензитивност към културното разнообразие и емпатия в междукултурните взаимодействия.

Моделът предоставя основа за изграждане на глобално ориентирани умения за културно отзоваване още

в ранна детска възраст и мотивира към овладяване на комуникативни компетентности на роден и на чужд език.

Апробацията на педагогическата технология, емпирично снетите и анализирани резултати от проведения педагогически експеримент убедително разкриват, че децата учат по-добре, когато са поставени в ситуации, които свързват езика с културния контекст.

В смисъла на обобщение, се налага извода, че контекстуализирането на „другата“ култура в образователната среда допринася за естественото включване на носителите на езика („native speakers“) и като усилива интереса на децата, ги мотивира към активното му овладяване.

Приноси на дисертационния труд

1. Систематизирани са *характеристиките на образователните парадигми* през различните епохи и е откроена еволюционната трансформация на образователните системи в динамично променящия се глобализиран свят.
2. В контекста на компетентностно-ориентираното образование е обоснована функцията на езиковата компетентност като основа за социално сближаване и е разгърната *концепцията за контекстуализиране на „другата“ култура в образователните взаимодействия на детската градина* за стимулиране на ранното чуждоезиково обучение.
3. В синергия са анализирани аспектите на *познавателния интерес и на познавателната активност* и тяхното влияние върху *начина, по който детето се ангажира със света*, научава нова информация и развива когнитивните си способности.
4. Представен е оригинален дизайн на проактивна образователна среда с фокус върху *„другата“ култура* за стимулиране на мотивация за ранно чуждоезиково обучение.
5. Създаден е специфичен диагностичен инструментариум за тестване на модела и измерване на неговата ефективност, като се вземат предвид измеренията на трикомпонентната структура на мотивацията.

Публикации на автора по темата на дисертационния труд:

- Дерменджиева, С., М. Бакалуди (2021). Развитие на мотивирани способности за ранно чуждоезиково обучение на 6-7-годишни деца. В *сборник с доклади от Юбилейна научна конференция на Факултет по педагогика „Образование без граници – предизвикателства и перспективи“*, стр. 332-336. Благоевград: УИ „Неофит Рилски“. ISBN - 978-954-00-0306-1. COBISS.BG-ID - 54046472

- Dermendzhieva, S., M. Bakaloudi (2023). Competence Education and Contextualization of the "Other" Culture In Early Foreign Language Education. В *сборник с доклади от Пета научно-практическа конференция „Актуални политики и практики в образованието – иновативни подходи“*, ВТУ - Педагогически колеж, стр. 257-264. Университетско издателство „Св. Св. Кирил и Методий“. ISBN 978-619-91255-8-8.

- Bakaloudi, M. (2023). Early Foreign Language Education: Review of Educational Policies and (in)efficiency of Educational Practices. В *сборник с доклади от Шеста Балканска научна конференция „Наука – образование – изкуство през 21-ви век“*, стр. 868-878. <http://www.usb-blagoevgrad.swu.bg/media> ISSN 1313-5236. Национален референтен списък: ID N2210

- Bakaloudi, M. (2023). Sociocultural context and transformation of models for early foreign language learning. В *сборник с доклади от Шеста Балканска научна конференция „Наука – образование – изкуство през 21-ви век“*, стр. 896-906. <http://www.usb-blagoevgrad.swu.bg/media>

blagoevgrad.swu.bg/media/2950/2023 ISSN 1313-5236.
Национален референтен списък: ID N2210

- Бакалуди, М. (2024). (Про)активност на образователната среда и развитие на ключовите компетентности у 6-7-годишните деца за общуване на роден и чужд език. *В сборник с доклади от Седма Балканска научна конференция „Наука – образование – изкуство през 21-ви век“*, стр. 309-315. ISSN 1313-5236. Национален референтен списък: ID N2210.

SOUTH-WEST UNIVERSITY “NEOFIT RILSKI”

FACULTY OF PEDAGOGY

**DEPARTMENT
OF PRESCHOOL AND PRIMARY SCHOOL PEDAGOGY**

**ABSTRACT OF PhD THESIS
for acquiring of educational and scientific degree
“Doctor”,**

Area of high education: 1. Pedagogical Sciences,
Professional field: 1.2 “Pedagogy”,
PhD program: Preschool pedagogy

**DEVELOPING COGNITIVE INTEREST IN "THE OTHER"
CULTURE AND MOTIVATION FOR EARLY FOREIGN
LANGUAGE LEARNING IN 6-7-YEAR-OLD CHILDREN**

PhD Student: Maria Panagiotis Bakaloudi
Scientific Supervisor: Assoc. Prof. Dr.Sc. Sofia Dermendzhieva
Scientific Consultant: Assoc. Prof. PhD Mariana Balabanova

Blagoevgrad, 2024

The thesis work was discussed and proposed for defense at a meeting of the Department of Preschool and Primary School Pedagogy at the Faculty of Pedagogy of South-West University "Neofit Rilski" - Blagoevgrad on .....
..... 2025.

The dissertation work contains 160 pages of main text and 30 pages of applications.

In its content, the dissertation includes an introduction, four main chapters, conclusions, six applications and a list of used literature.

The presentation includes 22 tables, 2 figures, 4 schemes, 11 diagrams. The bibliography covers 213 sources. Diagnostic tools and didactic resources are presented in the "Applications".

The thesis defense will take place on .....
2025 from ..... h. in Hall ....., I Building of SWU "Neofit Rilski" - Blagoevgrad, before a scientific jury.

The defense material is available at the office of the Department of Preschool and Primary School Pedagogy (1307), I Building of South-West University "Neofit Rilski" - Blagoevgrad

CONTENT OF THE ABSTRACT

Status of the problem	3
Setting of the research	5
Organizational and structural parameters of the study	7
Conceptual framework of the study	11
Contingent of the study and methodological tools	13
Technological model for transforming the educational environment into a proactive one with a focus on “the other” culture	25
Analysis of the results of applying pedagogical technology	28
Conclusion	35
Contributions of the dissertation	39
Publications of the author on the topic of the dissertation	40

Status of the problem

One of the elements of integration in a multinational environment, which today also affects the interior of a state or community that has developed a multicultural identity, is the study of other languages.

The management of a heterogeneous society as a whole, as well as the integration of a person in the global/European context, can benefit from teaching foreign languages with an intercultural focus in order to increase the degree of effectiveness of interactions in the global world.

The study of models for teaching foreign languages provides an opportunity to determine to what extent a specific educational system prepares young people to live in an environment rich in cultural diversity and at the same time is a condition for the evolution of the pedagogical competence of teachers in achieving multinational integration.

Multinational integration is defined as the most significant socio-political invention, because its formation and achievement will serve as the basis for the creation of a set of principles that will guarantee peace, democracy and prosperity. Although today, education is considered globally-oriented, it has a decisive role in this direction.

The individual today must adapt to new communication models in multicultural interactions, generated by changes in national borders, but also within the nation-state. It is necessary for each person to build his identity within a multidimensional network with an emphasis on the new supranational frame of reference in a non-conflictual manner. Therefore, in order to adapt to the requirements of the new environment, the individual must acquire the necessary intercultural and communication skills.

A major challenge for the functioning of communities is for the state to adapt its communication systems, taking into account national and cultural diversity. The understanding is categorically affirmed that key components of the individual and social capital of a modern person are the skills to adapt to different communication scenarios and interactions with people outside his immediate social circle.

In this regard, the reflection of the European Association is logical and justified: to promote diversity and the manifestation of different identities of the individual (local, minority, national and European identity), as well as to strengthen attitudes for cultural recall.

Undoubtedly, education is crucial here, because within educational interactions, the child absorbs social reality and models it to form his or her own identity.

The role of early foreign language learning as a vital foundation for the long-term growth of young learners' language skills and for the development of intercultural awareness is widely recognized. Its wide acceptance and belief in its added value for personal development are reflected in the

continuous improvement of early foreign language programs in preschool and school institutions not only in Europe, but also in Asia, South and Central America and Australia. As a result of the European Union's "Mother Tongue + 2" language policy, 82% of 6-7-year-olds receive instruction in a foreign language (Eurostat, 2019). It is precisely these achievements that provoke the clarification of the advantages and benefits of early foreign language learning (EFLL) in kindergarten. There is still a lack of research examining children's interest in early foreign language acquisition. A key question is whether exposure to another culture influences preschool children's motivation for foreign language learning.

Setting of the research

It is an undeniable fact that the child is at the center of the educational process. The individual characteristics of the child, psyche, temperament, character, specificity of interests, as well as the qualities of perceptual processes (also perceptual processes), are characterized not only by their unique properties, but also by the peculiarity of the relationship between them. (R)acquaintance with them stimulates the child's expression at all code levels and is undoubtedly the most important factor for effective pedagogical interaction in kindergarten.

The organization of a proactive educational environment for the formation of cognitive interest in "the other" culture is an expression of the process-oriented approach in kindergarten. Its provision identifies human, material-technical and technological resources as the basis for the development of motivated abilities in 6-7-year-old children in the early mastery of a foreign language.

Research goal: to develop and approve a pedagogical technology for organizing a proactive educational environment for the formation of cognitive interest in "the other" culture and

to test its motivational effectiveness in the early learning of a foreign language by 6-7-year-old children.

Object of research: the process of forming cognitive interest in “the other” culture in the conditions of a proactive educational environment in kindergarten.

Subject of research: the possibilities of the proactive educational environment for the formation of cognitive interest in “the other” culture as a basis for stimulating the early foreign language learning of 6-7-year-old children.

Research hypothesis: it is assumed that proactive interactions in the educational environment with a focus on the other/foreign culture enhance the cognitive activity of 6-7-year-old children and are a condition for motivated mastery of the foreign language.

Research tasks:

1. To conduct a theoretical review of the transformative processes in educational policies and practices within the context of competence-oriented education.

2. To identify and analyze the essence and structure of cognitive activity in 6-7-year-old children and justify the importance of contextualizing "the other" culture in the foreign language learning of preschool-aged children.

3. To study and analyze the theoretical basis for the nature of motivation and the specifics of its management in the context of early foreign language learning.

4. To develop and test a pedagogical technology for organizing a proactive educational environment that fosters cognitive interest in "the other" culture as a basis for stimulating early foreign language learning in 6-7-year-old children.

5. To analyze the effectiveness of the developed pedagogical technology in increasing motivation for early foreign language learning in 6-7-year-old children.

The fulfillment of these tasks is based on tracking the interdependence and interrelation of the connections between

all components in the process of cultivating cognitive interest in the culture of the other (foreign) country (nation). **Leading approaches include** the system-structural, activity-based, constructivist, multicultural, and interactive approaches, which emphasize individualization and differentiation in pedagogical interaction.

Research methods:

Theoretical, empirical, and statistical methods ensure the study's integrity. Their application facilitates the collection and systematization of empirical data, whose analytical interpretation leads to the description, explanation, and forecasting of the phenomena, processes, and events of interest.

Organizational and structural parameters of the study

The overall conduct of the study covers the period from April 2021 to May 2024. In its phased deployment, it follows the implementation of the research tasks and includes:

- **theoretical and analytical stage** – an analytical review of theories, concepts, regulatory documents, current research with a focus on competency-based education; on motivation and the specifics of its management in preschool age, as a starting point for the need to contextualize “the other” culture in foreign language education of 6-7-year-old children;
- **conceptual and technological stage** – justification and meaningful construction of pedagogical technology (design) for a proactive educational environment for the formation of cognitive interest in “the other” culture, as a basis for stimulating motivation for early foreign language education of 6-7-year-old children;
- **stage of implementing a pedagogical experiment in a real educational environment** – testing the pedagogical technology for organizing a proactive educational environment for forming a cognitive interest in “the other” culture and studying its influence on the motivation of 6-7-

year-old children towards early learning of a foreign language;

- **final stage** – analytical interpretation of the results of the implemented research program and assessment of the effectiveness of the applied pedagogical technology.

The presentation of the dissertation is structured in four main chapters, meaningfully presenting current aspects of the field of research. In the course of their analysis, the design of a proactive educational environment with a focus on “the other” culture for stimulating early foreign language learning of 6-7-year-old children is conceptualized at a theoretical and practical level.

The first chapter "Competency-oriented education and early foreign language learning" presents the dimensions of globalization according to their functional focus. On this basis, the evolution of educational paradigms is analyzed as a set of fundamental principles and concepts throughout different eras and their specific characteristics are deduced:

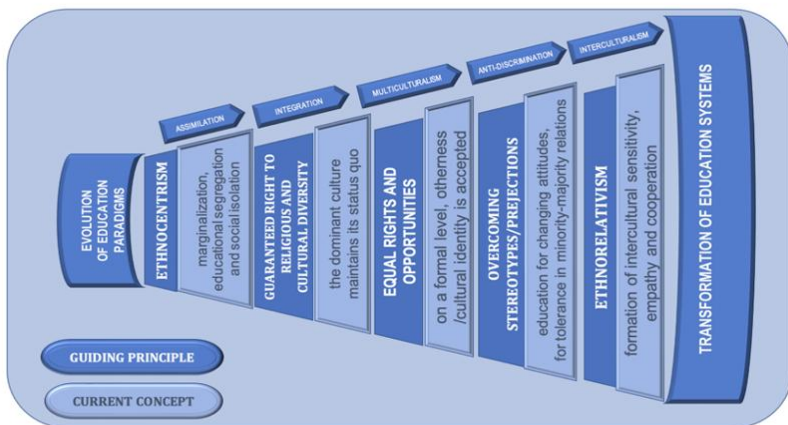
- *assimilation*: defined as the most ethnocentric educational paradigm, according to which representatives of different cultures must completely ignore their traditions, values and beliefs and accept the dominant culture of the country. Educational systems find a deficit in the diversity of children/students, which is a prerequisite for marginalization, educational segregation and social isolation;
- *integration*: an educational paradigm in which the diversity of cultures is accepted, but the public disclosure of traditions and cultural heritage is limited, since the dominant culture is threatened. Educational systems introduce special programs for educational support of minority groups, and familiarization with the cultural elements of the majority is a practice aimed at their social integration.
- *multiculturalism*: an educational paradigm that affirms cultural diversity by promoting equal rights and opportunities

for learning. Educational systems accept any cultural identity, but fail to achieve deep cultural exchange and understanding.

- *anti-discrimination*: an educational paradigm that focuses on differentiating teaching materials, tools and approaches to better support each subject in social interactions. Educational systems work actively to change attitudes and overcome stereotypes and to build experiences based on tolerant (non-racist) relations between minorities and the majority.
- *interculturalism*: defined as the most modern pluralistic model that affects students at all stages and levels. Educational systems promote cultural interaction, exchange, communication and equality by developing intercultural sensitivity, empathy and cooperation for awareness of diversity and cultural responsiveness among children and students.

The described characteristics of educational models across different eras illustrate the evolutionary transformation of educational systems, driven by the dynamic changes in the world (Scheme 1).

Scheme 1. *Evolutionary transformation of education systems*

In relation to the requirements for competency-based education, the role of foreign language learning as a competency is highlighted, which is becoming a critically important educational goal in the contemporary socio-cultural context. The current state of policy, curriculum and research on early foreign language acquisition is examined. The advantages and specifics of learning languages at an early age are analyzed. The potential of contextualizing “the other” culture and the importance of incorporating cultural aspects into language education are highlighted in order to create a more effective and engaging learning experience. The integration of cultural contexts into foreign language learning has educational potential that should be utilized in preschool age as well. The main advantage of this approach is reflected in its holistic nature to support children’s adaptation in the global world.

Chapter Two "Cognitive interest in preschool age as a factor for cognitive activity" examines the main characteristics and dynamics in the development of the child during preschool age with a focus on the functions of speech (communicative, planning, sign), the motivational-needs sphere of the child and the emergence of new forms of emotional experiences. Through the prism of theories (for cognitive development - J. Piaget, sociocultural theory - L. S. Vygotsky) cognitive interest is studied as a component in the structure of intellectual development. On this basis, the essence and significance of the child's cognitive needs in the implementation of cognitive actions are analyzed. The influence of the social and cultural environment on the child's growth is emphasized and the understanding is affirmed that language shapes the child's social reality and that children use language to understand and interact with the world around them.

Chapter Three "Theoretical foundations of motivation in early foreign language learning and the role of the educational environment in stimulating cognitive activity" systematizes perspectives for understanding motivation in the

learning process outlined by various cognitive theories (*Attributional Theory of Motivation* – Bernard Weiner; *Achievement Goal Theory* – Carol Dweck) and Ellen Leggett; *Social-Cognitive Theory* – Albert Bandura; *Expectancy and Value Theory* – John Atkinson and Jacquelynne Eccles; *Affective Theories* – John Bowlby, Mary Ainsworth, Susan Harter, Paul Ekman, Carl Rogers, Daniel Goleman; *Theories of Learning through Play / Edutainment* – Lev Vygotsky, Jean Piaget, Jerome Bruner, David Elkind, Sara Smilansky, Kathy Sylva). The analytical review focuses on identifying the main motivators for learning in 6-7-year-old children in order to reveal the role of the educational environment in kindergarten for motivation for early foreign language learning. The educational environment is defined as the unique variable, on whose functionality the change of the individual and the development of his potential depends. The role of the proactive teacher as a mediator between the child and the global world is outlined, as well as the accompanying opportunities and challenges.

The presented theoretical analysis emphasizes the need to contextualize the “foreign” culture in the conditions of early foreign language learning – as a prerequisite for results and personal growth of the child in two directions: (1) increases personal motivation for learning a foreign language and (2) supports and strengthens the processes of cultural convergence in the global world.

Chapter Four presents "Pedagogical technology for organizing a proactive educational environment to develop cognitive interest in "the other" culture and motivation for early foreign language learning of 6-7-year-old children".

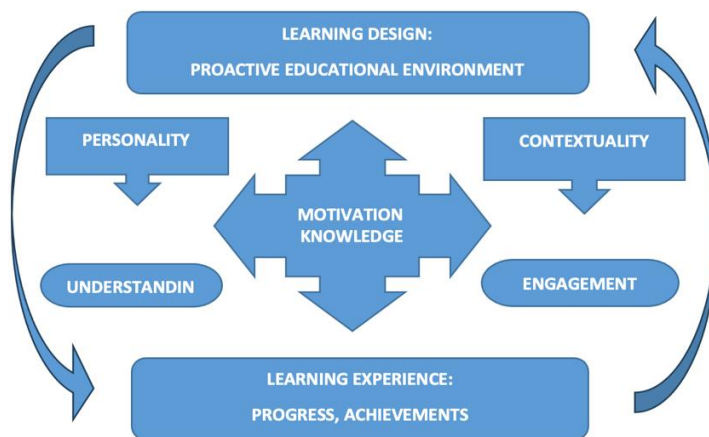
The methodological platform for establishing the proactive educational environment as adequate to the contemporary context are the theories of Jean Piaget, Lev S. Vygotsky, Kurt Lewin, Victor Frankl, Stephen Covey. The innovative ideas defended by Ken Robinson, Lou Aronica,

Malala Yousafzai, Tony Wagner, Passy Salberg, etc. are also considered particularly relevant.

Conceptual framework of the study

The proactive educational environment, aimed at forming motivated abilities for early foreign language learning in kindergarten, aims to develop knowledge, skills, values and attitudes in 6-7-year-old children, which are fundamental for active citizenship in the global world. *The formation of cognitive interest in the other culture supports this process and is an integral part of the child's social development.* As a technological design, *the proactive educational environment with a focus on the "other/foreign" culture is the sought-after contextual variable* that favors the active participation of subjects through dialogic and personalized experiences and enhances their motivation for early foreign language learning. As a key factor for achievements and personal development, intrinsic motivation is characterized by dynamism: it is defined as a set of internal forces or personal characteristics, activated primarily by stimuli in the surrounding environment.

Figure 1. Relationship between instructional design, learning motivation, and learning experience

In its procedural deployment, motivation determines the activity, direction and persistence of behavior.

Figure 1 visualizes **the relationship between learning design** (the stimuli provided by the educational environment), **learning motivation, and learning experience**.

Operationally, this process has the strongest commitment when **the educational environment functions proactively**. Its organization relies on active teaching and learning methodologies and achieves cyclicity through: (1) increasing interest (activating the subjects); (2) enriching the learning experiences (engagement and understanding); and (3) academic progress, reinforcing the motivation for active inclusion in the educational environment.

Proactive design mediates the learning experience in the educational environment because it is guided by the complex structure of motivation. The manifestations of its components are the determinants of the behavior and achievements of the individual, expressed in:

1. Formation of competencies as a basis for perceiving one's own abilities to successfully perform tasks (beliefs and expectations).
2. Usefulness of pedagogical interactions as a basis for orientation towards internal or external goals (value/value of educational activities).
3. Awareness of the cause of success/failure as influencing the emotional status (attributions/attribution).

The present study is aimed at:

(1) developing a design of a proactive educational environment for the formation of cognitive interest in “the other” culture as a basis for stimulating 6-7-year-old children to early mastery of the English language. The research program is oriented towards.

(2) creating a diagnostic toolkit for assessing the motivation for learning of children in upper preschool age.

(3) establishing the degree of motivation in children in relation to: their gender differentiation; their age characteristics; the type of institution they attend (in a rural or urban area).

Contingent of the study and methodological tools

The selection of participants in the pedagogical experiment is based on the condition that the researcher has free access to the children included in both the control and experimental groups.

A total of **89 children aged 6-7 years** are included in the research program, who are divided by gender into 44 (49%) girls and 45 (51%) boys. The educational institutions attended by the subjects are as follows:

1) Educational institution A (Primary school, village of Evdilos) unites 3 branches with preschool groups (42 children), which are located in rural settlements, respectively designated: group A1, group A2 and group A3.

2) Educational institution B (Primary school, town of Serres) - a total of 47 children of upper preschool age, divided into 2 preschool groups, respectively designated as: group B1 and group B2.

For the needs of the experimental program, a **diagnostic toolkit** has been developed, which includes:

1) Diagnostic tool “Degree of cognitive interest in early foreign language learning”, functionally structured in component 1.1. “Observation card” and component 1.2. “Evaluation Protocol”.

2) Diagnostic tool “Degree of cognitive activity in the course of pedagogical situations in a foreign language”, functionally structured in component 2.1. “Observation card” and component 2.2. “Evaluation Protocol”.

3) Test batteries for measuring children’s academic achievements in the process of foreign language learning.

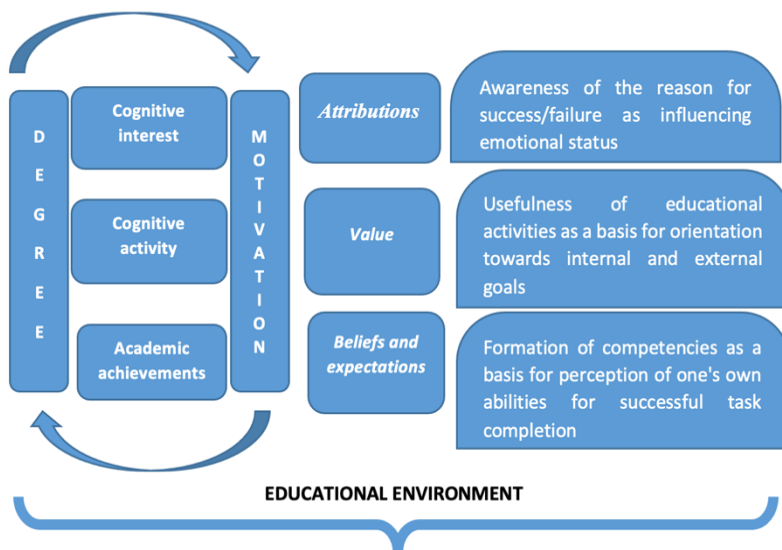
In their overall functionality, the created tools assess the dynamics in the dimensions of the three-component structure of motivation (Figure 2.).

The organization and conduct of the pedagogical experiment covers the period from September 2023 to February 2024. The ascertaining, formative and control stages of the pedagogical experiment are carried out in natural conditions and at educational institutions in the village of Evdilos and in the town of Serres.

The implementation of the ascertaining stage is subject to several important tasks, which can be differentiated in the following sequence:

- getting to know and achieving close relationships with the children - participants in the study;
- orientation in the characteristics of the educational environment in preschool groups (material, resource and technological provision);

Figure 2. Graphical model: Dynamics in the dimensions of motivation

- conducting open participatory observation and diagnostic procedures, in order to ascertain the current primary data, as an **input level**;

- processing and analysis of the collected input data in order to distribute the respondents into an experimental and control group.

The duration of the constative study is 12 working weeks. The ascertaining study applies the following methods and procedures:

A/ open participant observation, including descriptive observation; focused observation; selective observation.

B/ diagnostic tools for determining the degree of cognitive interest in foreign language learning, the degree of cognitive activity and the level of acquired knowledge of children in foreign language classes.

C) methods, techniques and procedures based on communication between the researcher and the subjects studied.

In the course of *descriptive observations*, the study focuses on the following highlights:

1. Are all activities carried out subordinate to the program content?

2. Are diverse forms of work applied?

3. Are children's interests taken into account?

4. Is the design of the educational environment flexible and does it provide an opportunity for discussions and simulations in the process of organized activities?

In *focused observations*, attention is focused on observing and recording children's behavioral patterns, according to the criteria in *diagnostic tool 1. "Degree of cognitive interest in early foreign language learning"*. At the individual level, the following is monitored: the child's desire to be included in foreign language activities; the dominant attitude (expectation/apathy/impatience) towards pedagogical situations in a foreign language; participation in educational

activities in a foreign language; maintaining interest in the topic of the educational content.

The description of the data recorded in the focused observations conducted are currently reflected in the "Observation card" and are further processed in order to extract information that directly corresponds to the main research tasks. The processing of the completed cards leads to a summary of the collected information and registration of key data in the "Evaluation Protocol". The criteria are assessed according to the levels of expression of specific indicators, ranked on a three-level scale (low, medium, high expression, based on the frequency intensity of manifestation of each indicator).

Selective observations focus on the expression of the children's personal goals, stated in opinions, positions and attitudes. The activity shown in the children's group, related to the context of foreign language classes, is purposefully monitored and registered: defining concepts, describing phenomena, formulating one's own thoughts for interpreting what is being studied, arguing one's own point of view to prove the truth of the position taken. Attention is focused on observing and recording the children's behavioral patterns, according to the criteria reflected in diagnostic tool 2. "*Degree of cognitive activity in the course of pedagogical situations in a foreign language*". The criteria are assessed according to the levels of expression of specific indicators, ranked on a three-level scale (cannot cope, needs additional instructions, can cope independently), the frequency intensity of which is reciprocally identified with a low, medium and high degree of manifestation.

At the end of the ascertaining stage, diagnostic tool 3. "*Test battery for measuring children's academic achievements in the process of foreign language learning*" is applied. The registration of children's academic achievements is carried out on the basis of a structured picture test, with age-appropriate content in English. The test results are ranked on a scale that differentiates children's achievements into 3 levels: satisfactory

result /3.00 - 4.49/; good performance /4.50 - 5.49/; excellent performance /5.50 – 6.00/ and conditionally their results are equated to *low, medium and high grades* respectively. The specified distribution is calculated according to the established formula: “ $Grade = 2 + (4 : N) \times K$ ”, where N is the maximum number of points for the respective test, and K are the points obtained by the assessed child. The resulting score is rounded to the nearest integer.

Taking into account geographical and demographic factors, two control (CGr-A and CGr-B) and two experimental (EGr-A and EGr-B) groups are distinguished, as follows:

- CGr-A = Group A1 (7 girls, 10 boys);
- CGr-B = Group B1 (11 girls, 11 boys).
- EGr-A = Groups A2 + A3, a total of 25 children (13 girls, 12 boys);
- EGr-B = Group B2, a total of 25 children (13 girls, 12 boys).

The basis for the distribution of the groups of studied children are the similar values obtained as a result in the ascertaining stage of the experimental program, which is revealed in the presented diagrams where:

- Diagram 1 visualizes the similar results obtained in the determined CGr-A and EGr-A for an educational institution in a small settlement;

- Diagram 2 illustrates in the closest degree the approximation in the results obtained for the determined CGr-B and EGr-B in a large settlement.

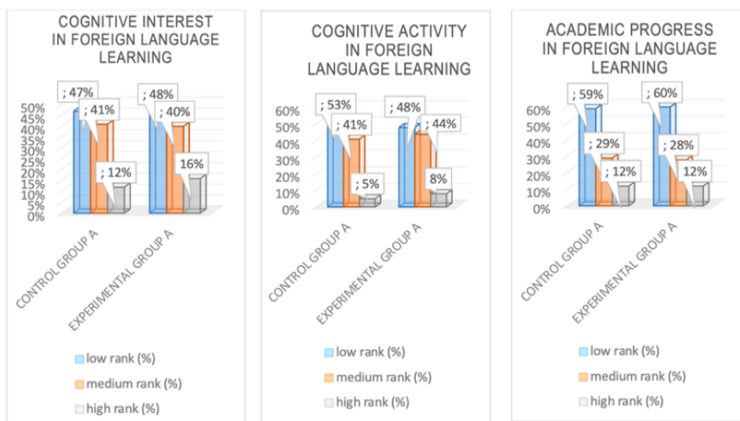
It is important to note that the differentiation in the distribution made in this way is consistent with:

- the geographical factor (location) – CGr-A and EGr-A (for a rural settlement) and CGr-B and EGr-B (for an urban settlement) are distinguished;

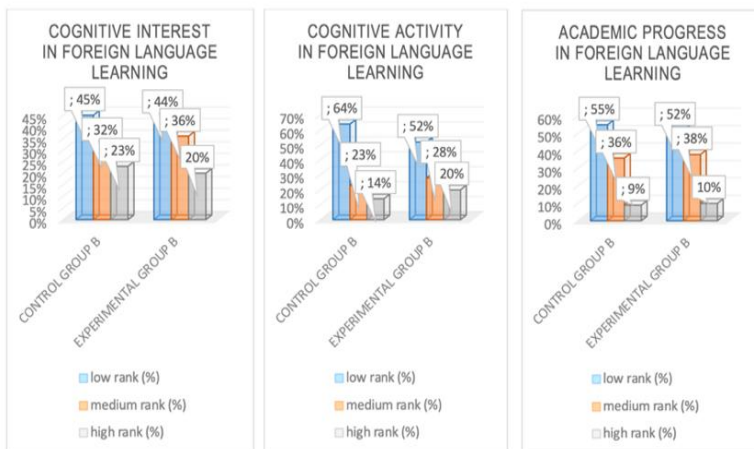
- the demographic factor (ratio "girls/boys"; age composition and social status) for CGr-A and EG-A, respectively – for CGr-B and EGr-B;

- the similarities in the characteristics of the educational environment in the studied institutions and the close values in the results obtained from the conducted diagnostics and testing (Diagram-1 and Diagram-2).

Diagram-1. Distribution of control (CGr-A)
– experimental group (EGr-A) in a rural settlement.

Diagram-2. Distribution of control (CGr-B)
– experimental group (EGr-B) in an urban settlement.

The obtained data were subjected to statistical processing (IBM SPSS Version 21) in order to accept/reject the following starting assumptions in the constative stage of the study:

1) It is assumed that the applied diagnostic tools 1 and 2 are a reliable method for extracting data.

2) It is assumed that the applied test battery (diagnostic tool 3) validates the factors for analysis and their clear distinction presupposes an unambiguous interpretation of the registered results.

3) It is assumed that no statistically significant difference will be found in the obtained results, caused by the different status of the studied children in geographical, demographic and educational aspects.

To check the reliability of the measurements, Cronbach's alpha is applied in order to establish the degree that reflects the coherence of the elements identified in the scale. In this way, the correspondence of the studied variables that make up the interval scale in Likert format is specified.

The distribution of participants into control (CGr-A and CGr-B) and experimental groups (EGr-A and EGr-B) is valid, given the determined variables and the registered similarities in the statistical processing of the research results in the constative stage.

On this basis, the formative stage of the experimental program is undertaken, in which the children, distributed into the two groups designated as experimental, that is, EGr-A with 25 children from an educational institution in a rural settlement and EGr-B with 25 children from an educational institution in an urban settlement, participate.

The formative stage of the pedagogical experiment is being conducted with children from EGr-A and EGr-B and covers the period from December 2023 to February 2024.

As a social phenomenon, the educational environment includes the physical space, social interactions and pedagogical approaches that form the basis of children's experience and

perception through the precise organization of pedagogical activities. According to modern research, a qualitatively organized educational environment supports the cognitive, emotional and social development of children.

This finding frames a **proactive educational environment with a focus on “the other” culture** as safe and supportive, providing a variety of activities, materials and technological resources that allow for "immersion" in the foreign culture:

- language, art, values, religion;
- rituals – as collectively-established activities that are socially important and through which we can understand the culture;
- symbols – as words, gestures, images and objects through which members of a cultural environment can connect, understand and interact;
- heroes – as possessing characteristics that are considered particularly valuable in a given culture and who, with their behavior, serve as role models for members of that culture.

Given these requests, the following main characteristics of the proactive educational environment in the experimental groups are differentiated:

- Physical space: a materially provided structure that creates optimal conditions for learning and playing through regular exposure to age-appropriate material artifacts of the foreign culture.
- Social space: based on familiarization with age-appropriate products of the foreign culture – ideal artifacts such as myths, legends, traditions, literature, songs, music, fine arts, cinema, dances, history in pictures, museum collections, etc.
- Technologically mediated space: pedagogical conditions that use active methodologies, dialogic pedagogy and

emphasize cognitive interest in the foreign culture with its specificity and pragmatics.

Organized in this way, the proactive educational environment with a focus on “the other” culture becomes a natural predictor for the children in the experimental groups, favoring the development of motivated abilities for early learning of a foreign language. By purposefully forming cognitive interest in “the other” culture through quality learning experiences, the proactive educational environment builds social and cultural skills for life in the modern era, which indirectly (unforcedly) stimulates cognitive activity for mastering a foreign language.

In this context, the organization of the environment:

- has flexible learning areas, allowing for individual and group activities that encourage experimentation, play, contemplation and even children's solitude;

- provides functionally rich materials and resources;

- ensures safety and comfort, both in terms of its physical characteristics and in the socio-emotional aspect: a welcoming environment that takes into account children's knowledge funds, tolerates diversity in the community;

- reflects the "100 languages of children", observes learning and cognition styles, relies on meaningful learning experiences that form key competences for life.

By defending the thesis that early mastery of a foreign language has a promising direction: to expand and enrich the child's range of communicative strategies, **the proactive educational environment creates conditions for contextualizing the other culture in pedagogical interactions as a starting core for motivation towards early foreign language learning.**

In a methodological aspect, this changed focus on the mastery of a foreign language by the children included in the experimental groups is subject to the following logic:

-arousing cognitive interest in “the other” (foreign) culture as a purposeful process for enriching the child’s sense of the world in general;

-creating an idea of the (un)familiar as a prerequisite for (more)desirable mastery of the foreign language through the conscious need for better orientation and understanding of Others;

-stimulating children’s cognitive activity towards the development of motivated abilities for the initial mastery of the foreign language in its lexical, phonetic, grammatical unity.

In operational aspect, in the experimental groups, the organization of a proactive educational environment with a focus on “the other” culture is subject to the presumption that the preschool child learns the world mainly through his “encounter” with specific phenomena, objects, events from reality.

Contact with them allows him to create representations (images) and on this basis to correlate concepts, to form an understanding of their designation. The saturation of the environment with artifacts from “the other” culture is defined as a stand – a specially equipped space for learning about the foreign world, which mediates the learning of the language in order to allow the child to “enter” it prepared.

In this regard:

- the resources based on both the real and digital educational environment are decisive, which increase the child’s engagement and materialize understanding in context;
- the nature of the learning experiences in the educational environment is decisive, which follow the child's current experience and deepen the acquired ideas through examples of the other culture.

In functional aspect the design of the proactive educational environment follows an educational strategy for working with the experimental groups, based on the following logic:

- the cognitive orientation in the cultural specificity of “the other” actually serves to adapt and accept the surrounding reality at a cognitive level by each child;
- the active orientation through the perception and acts with specific cultural artifacts serves to build sustainable ideas in the child's consciousness;
- the reproductive orientation in the performance of works of art in the field of literature, music and dance provides a gradual and unforced acquaintance with lexical patterns in order to master the correct construction - the carrier of its semantic content, presented in the living word;
- the creative-presentational orientation, in which the child – led by emotion and the desire to "prove himself" – interprets the learned lexical/syntactic models and patterns in internalized living word.

The integration of cultural models in the work with children from the experimental groups, their "revival" is achieved through active learning methods taking into account the organization of quality learning experiences. By concentrating on common acts of interaction, the proactive educational environment achieves syncretism, that is, it collectively and effectively uses the diverse means of expression of different types of arts (theater, music, dance, singing, visual arts). Primarily, the proactive educational environment with a focus on “the other” culture actively applies multiple modalities that mediate the communication process:

- visual mode - includes images, screen formats, paper layouts, colors, vectors, perspectives, background and foreground;
- gestural mode - includes body language, gestures, behavior and kinetics;
- audio mode - also includes noise effects, music;
- spatial-territorial mode - includes architectural, ecological and geographical objects.

TECHNOLOGICAL MODEL for transforming the educational environment into a proactive one with a focus on “the other” culture

The fairy tale "*Goldilocks and the Three Bears*" is an excellent tool for forming a cognitive interest in “the other” culture while encouraging and engaging children's cognitive activity in the process of mastering a foreign language.

The model applied in the experimental groups with 6-7-year-old children uses the plot of the popular fairy tale "*Goldilocks and the Three Bears*" as a basis for the integration of culturally diverse content.

The activities carried out with children in basic and additional forms of pedagogical interaction are based on the fairy tale plot, but at the same time are enriched with elements that reflect the cultural characteristics of countries from different geographical latitudes.

The activities are designed with a clear target focus, which includes cognitive, social and cultural-cognitive tasks and represent a basis for building globally oriented skills (cultural recall) in children in the EGr and motivate them to master communicative competences in their native and foreign languages.

1. Character exploration and role-playing.

Objective: to understand the different perspectives of the characters in the story and to develop empathy for “the other” culture.

Focus-orientation in “the other” culture: children become familiar with the structure of the family (social roles) and family relationships in “the other” (foreign) culture.

2. Comparative activity “Around the world”.

Objective: to introduce children to the cultural versions of the same story.

Focus-orientation in “the other” culture: children become familiar with the traditional clothing of different

countries/peoples; with greeting expressions and the names of the characters in the respective language.

3. *Map of the adventures of Goldilocks.*

Objective: to explore cultural elements and their projections in foreign language learning

Focus-orientation in “the other” culture: children become familiar with interesting facts about different countries.

4. *Variety of tastes.*

Objective: study of culinary specialties presenting “another” culture and their recognition on a global scale.

Focus-orientation in “the other” culture: in the activity, children learn about the origin of international foods and drinks, as well as the features of specialties from the national cuisine of different countries. Situationally and in context, they master their original names. They practice/rehearse the correct and appropriate use of polite lexical forms/phrases.

5. *Color and tell (a mixture of language and culture)*

Objective: Increasing the vocabulary of a foreign language from a cultural perspective.

Focus-orientation in “the other” culture: in the activity, children learn about everyday objects and the symbolism of different countries; participation arouses their curiosity and interest in the cultural variations in everyday objects.

6. *Children's musical business cards of different cultures*

Objective: Getting to know children's musical works and transmitting values from a cultural perspective.

Focus-orientation in “the other” culture: in the activity, children get to know children's songs popular in different cultures.

7. *What to put in a tourist backpack*

Objective: Getting to know the characteristics of the climate in different parts of the world.

Focus-orientation in “the other” culture: in the activity, children get to know the climatic characteristics for the

geographical latitudes of “the other” culture; they expand their vocabulary with words and expressions for relevant climatic phenomena.

8. *Returning home and a basket to share*

Objective: Getting to know the diversity of fruits and vegetables from different parts of the world. Learning their names and the numeral names in the respective language.

Focus-orientation in “the other” culture: in the activity, children get to know typical fruits and vegetables from different cultures; they learn and reproduce their names; they learn the names of numerals (from 1 to 10) and they reinforce polite phrases in a foreign language in communicative situations.

9. *Fairy tales for “Good night”*

Objective: Getting to know the peculiarities of the narratives and value messages of different cultures.

Focus-orientation in “the other” culture: in the activity, children highlight similarities between the plots in fairy tales of different cultures and discuss the lessons in the context of universal human values.

The advantages of the model can be differentiated according to the areas of child development:

1. *Cognitive development* – children show greater awareness of cultural differences. They begin to recognize elements of other cultures and understand their value.

2. *Emotional engagement* – learning through experience, learning by doing and learning in context stimulate empathy and interest in “the other” culture and encourage children to enrich the volume of communicative strategies for interaction with the other culture.

3. *Social skills* – structured interactive activities encourage teamwork, discussions and the exchange of ideas, which develops children’s social competence and prepares them for life in multicultural societies.

A proactive educational environment with a focus on “the other” culture is defined as an integrative approach that combines play as a phenomenon of childhood with cultural enrichment and encourages children to actively engage and develop their intersubjectivity on the basis of sensitivity to cultural diversity and empathy in intercultural interactions.

The control stage is conducted in the period March-May 2024 and includes children from the control groups (CGr-A, CGr-B) and the experimental groups (EGr-A and EGr-B). Its organization is analogous to the research procedures used during the constative phase of the pedagogical experiment.

Analysis of the results of the application of pedagogical technology.

As a final result, the registered data on the three diagnostic tools are compared: the degree of cognitive interest in early foreign language learning; the degree of cognitive activity in the course of pedagogical situations in a foreign language and a test battery for measuring the academic achievements of children in the process of foreign language learning.

Their evaluation function is in accordance with the formulated criteria and indicators. The verification of hypotheses passes sequentially through:

- 1) formulation of a null (H_0) and an alternative (H_1) hypothesis;
- 2) determination of criteria for testing the hypotheses;
- 3) comparison of the obtained empirical data by the criterion in CGr-A, CGr-B and EGr-A, EGr-B;
- 4) acceptance or rejection of the formulated (H_0 and H_1) hypotheses.

The data diagnosed during the ascertaining and control stages were compared in order to differentiate the results for girls and boys from the EGr and CGr, on the one hand, and to highlight the dynamics taking into account the geographical

factor (1) an educational institution in a rural settlement and (2) an urban educational institution.

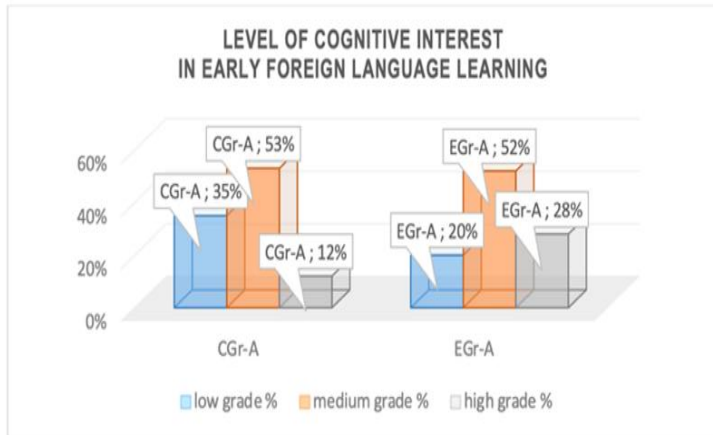
According to the results obtained, within their internal differentiation (an educational institution in a rural area and an educational institution in an urban settlement), the movement of girls on the “low – medium – high degree” scale is more noticeable than the movement of boys. In the course of the observations conducted in both the ascertaining and control studies, a more pronounced desire for teamwork was registered in girls, which is generally an indicator of their higher activity in a social aspect. This finding is in line with studies that note that girls often demonstrate higher levels of functional development compared to boys. But in the context of the present study, the results prove that gender differences in preschool age are also of factor weight in terms of language development.

The diagnostics conducted and the results obtained highlight the need for approaches that take into account gender differences in development in order to support the individual needs of children. This is especially important in early education, where support for the development of motor, language and cognitive skills contributes to the child's success in the future. Regarding the factor weight of geographical differences (location of "Educational Institution A" and "Educational Institution B"), the results are relatively identical.

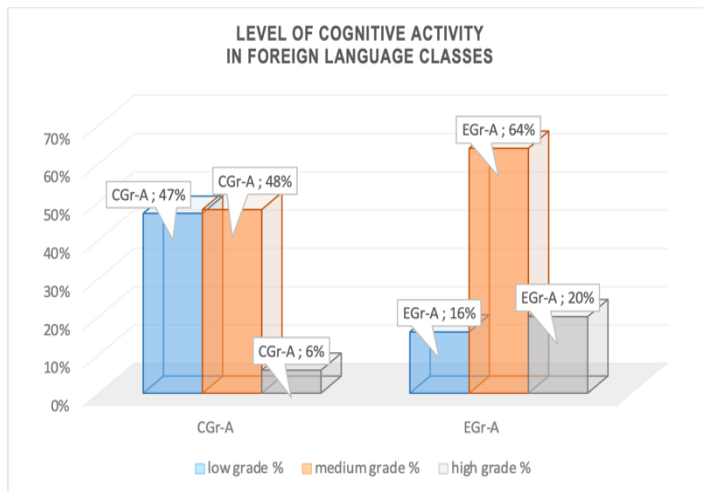
The recorded and tabulated data reflect a similar dynamics in nature on the "low-medium-high level" scale, that is, more intensive progress in children from EGr-A and EGr-B on the "interest-activity-academic progress" indicators compared to children from CGr-A and CGr-B.

The reduced percentage values in the studied children from EGr-A in the low level of cognitive interest (Diagram 3) are reflected in an increased level of cognitive activity (Diagram 4) and are accordingly reflected in the result of increased success in their academic performance at the end of the formative stage (Diagram 5).

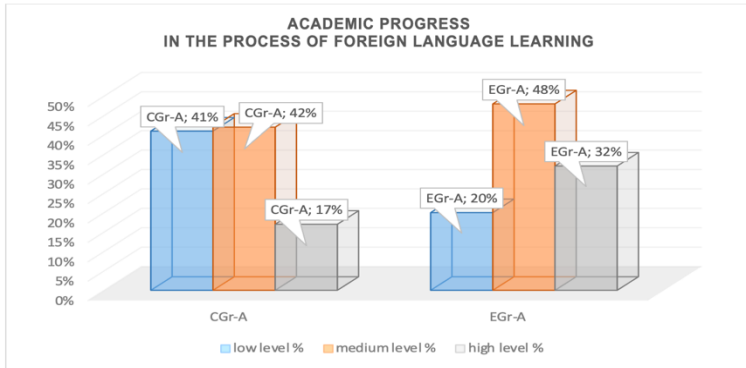
Diagram 3. Control stage – results. Level of cognitive interest in early foreign language learning

Diagram 4. Control stage – results. Level of cognitive activity in foreign language classes

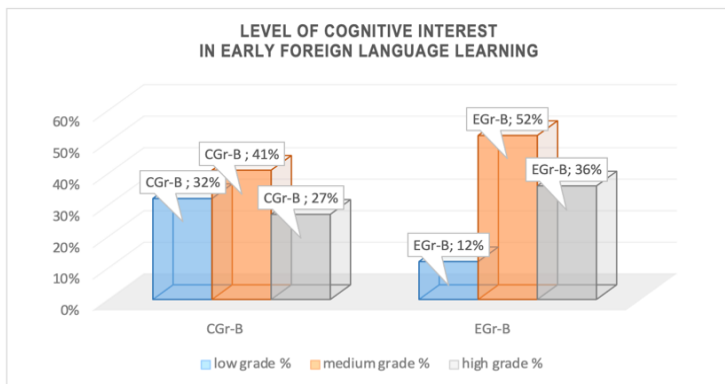

Diagram 5. Control stage – results. Measuring the academic achievements of children in the process of foreign language learning.

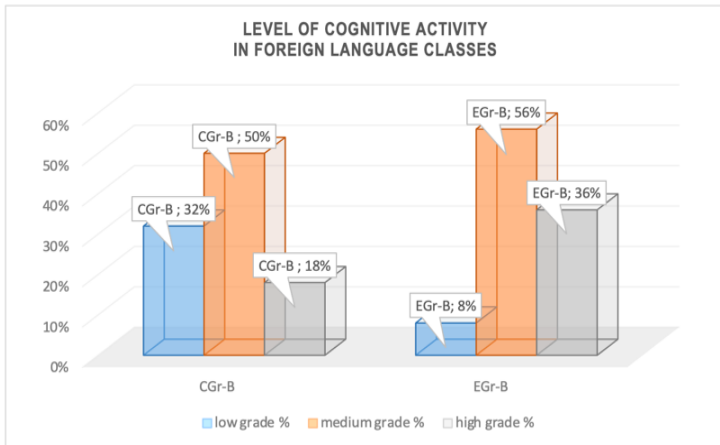

Diagrams 6, 7 and 8 present the results of the groups from Educational Institution B, where the same trend is observed. Children from CGr-B retain a relatively high share of low levels of cognitive interest (Diagram 6) and a low share of high levels at the control stage (Diagram 8), compared to the results of EGr-B, which reflect an increase in their academic achievements (Diagram 8 – 36%).

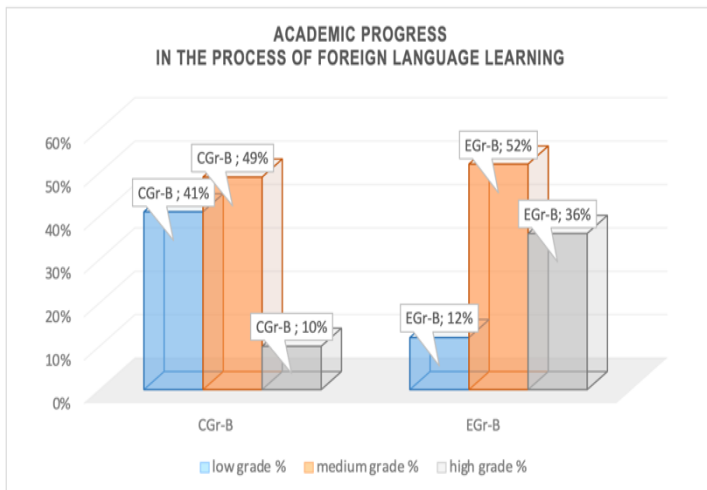
Diagram 6. Control stage – results. Level of cognitive interest in early foreign language learning

Diagram 7. Control stage – results. Level of cognitive activity in foreign language classes

Diagram 8. Control stage – results. Academic progress in the process of foreign language learning

This finding confirms that in the modern world, social status, origin, and location do not play a determining role in development, but the functioning of the educational environment, its organization, and its goal-setting efficiency acquire significance.

The statistical processing of the results and their analysis aim to verify the reliability of the formulated hypotheses:

- null hypothesis (H_0): assumes that the compared indicators do not have significant differences or that the registered differences as a result of an insignificant influence are statistically insignificant;

- alternative hypothesis (H_1): assumes that the registered differences in the empirically established results are produced by the implementation of the activities in the formative stage of the study.

Table 1/ Average motivation coefficient

GROUPS	COGNITIVE INTEREST		COGNITIVE ACTIVITY		ACADEMIC ACHIEVEMENTS		MOTIVATION (general performance)	
	CONSTATIVE STAGE	CONTROL STAGE	CONSTATIVE STAGE	CONTROL STAGE	CONSTATIVE STAGE	CONTROL STAGE	CONSTATIVE STAGE	CONTROL STAGE
CGr-A	0,64	0,67	0,53	0,55	0,54	0,58	0,57	0,60
EGr-A	0,64	0,79	0,52	0,72	0,54	0,76	0,56	0,76
CGr-B	0,66	0,70	0,52	0,57	0,56	0,61	0,58	0,63
EGr-B	0,65	0,84	0,52	0,75	0,56	0,81	0,58	0,80

The calculated average motivation coefficients (Table 1), reflected in the degrees of cognitive interest, cognitive activity and academic progress, indicate the acceleration process that standardly accompanies any educational activity. The comparison of the results is carried out using the Mann-Whitney U test (Test Statistics), with which data from independent samples are compared. The Wilcoxon W Test is applied, the function of which is aimed at tracking the dynamics in the

results obtained in the constative and control stages of the study and which test serves to compare data from related samples.

As can be seen from the results obtained - the motivation coefficient of the studied children from the control and experimental groups during the ascertainment stage varies at similar levels with insignificant amplitude differences.

During the control stage, a significant increase is observed in the children from the experimental groups (EGr-A and EGr-B): the measured motivation coefficient in them has higher numerical values compared to the motivation coefficient reported in the children from the control groups (CGr-A and CGr-B).

In a qualitative aspect, the registered acceleration in the children from the experimental groups (EGr-A and EGr-B) is an indicator of increased motivation to learn a foreign language.

But it is important to note that at the process level, a significant role for this result is played by the internal correlation in the increasing levels of cognitive interest, cognitive activity and academic progress.

The targeted quantitative parameters highlight the innovative nature of the applied design of a proactive educational environment with a focus on “the other” culture: while in the results of the control group, as a dynamic reflecting the average motivation coefficient in the constative and control stages of the study, a slight difference of 0.3 (CGr-A) to 0.5 (CGr-B) points is recorded, in the experimental groups a significant increase in the average motivation coefficient at the end of the experimental program is recorded - in EGr-A a difference of 0.20 points is observed, and in EGr-B the registered difference is 0.22 points.

The Wilcoxon W Test is applied, the function of which is aimed at tracking the dynamics of the results obtained in the constative and control stages of the study and which test serves to compare data from related samples.

According to the calculated significance value (α): at $\alpha > 0.05$ the null hypothesis is accepted, while at $\alpha < 0.05$ the alternative hypothesis is accepted. In view of the established statistical significance of the results between CGr-A and EGr-A, the null or alternative hypothesis is rejected/accepted. With Asymp. Sig. (2-tailed) the asymptomatic significance is taken into account and the obtained value ($p = 0.000 < 0.05$) allows to validate the alternative (H_1) hypothesis.

The performed statistical analysis registers statistical significance of the results, which is evidence of the factorial weight of the educational environment as a unique variable in the conditions of the educational institution.

The Model applied in the formative stage of the experimental program is based on the so-called deep learning. As a process, it is characterized by a high degree of understanding of the usefulness and significance of knowledge.

The formative work with children from the experimental groups (EGr-A and EGr-B) includes variously mediated activities, which, due to their logical connection, systematically and consistently implement the "immersion" in "the other" culture.

In the course of this puzzle-like construction of the "image of the world", the algorithm "every knowledge matters" is implemented, which, refracted through the prism of "for me", helps to understand the context and places the functionality of knowledge in perspective.

The model is active-communicative, because it primarily applies active methodologies and takes advantage of the resources of digital technologies.

In its structurally distinct integrity, the approved model creates conditions for contextual learning, for learning through experience and doing, for cooperative and expert learning.

In this way, the Model for a proactive educational environment with a focus on "the other" culture transforms the traditional process of pedagogical communication into an

organic and authentic dialogue and provides conditions for the development of motivated abilities in 6-7-year-old children for early mastery of a foreign language.

Conclusion

This dissertation emphasizes the flexibility of preschool age. It has been proven that 6-7 years of age is a key period in which children easily acquire foreign languages thanks to the plasticity of their brain.

On the other hand, language is a basic tool for communication, cultural interaction and personal development, especially in the context of foreign language learning. Moreover, language is much more than a system of rules - it is a means of building bridges between different cultures and identities.

Given this finding, the educational environment should re-organize its functioning and, by integrating both linguistic and cultural elements, promote early foreign language learning.

In this research area, the concept of "Proactive educational environment with a focus on "the other" culture" arises.

At the methodological level, its organization mediates the connection of linguistic and cultural elements and prepares children not only to understand and respect cultural differences, but also stimulates them to master "the other" language in order to enrich their own communicative strategies for interactions in the global world.

At the functional level, the proactive educational environment unites all their linguistic knowledge - both in their native and in the second (foreign) language, because it includes activities that develop multilingual competence in a culturally diverse context.

The proactive educational environment has a clear target focus, which includes cognitive, social and cultural-cognitive tasks. In the course of their implementation, curiosity and

cooperation in getting to know “the other” culture are stimulated, and children's knowledge of individual countries is increased.

The advantages of the model can be differentiated according to the areas of child development:

1. Cognitive development - children show greater awareness of cultural differences. They begin to recognize elements of other cultures and understand their value.

2. Emotional engagement - learning through experience, learning by doing and learning in context stimulate empathy and interest in “the other” culture and encourage children to enrich the range of communicative strategies for interacting with others.

3. Social skills - structured interactive activities encourage teamwork, discussions and the exchange of ideas, which develops children’s social competence and prepares them for life in multicultural societies.

The effectiveness of the model is expressed in the opportunities it provides for stimulating early foreign language learning - by increasing their knowledge of the history, culture and art of nations using a different language, children expand their linguistic and general perspectives.

The created multicultural spaces influence the development of children's abilities:

- to listen carefully to both the teacher and their interlocutors;

- to cooperate with others in performing various activities (individually, with a partner, in a team, in private or in public);

- to regulate and evaluate their own behavior, as well as the behavior of their partners;

- to distinguish language events from each other in the course of a specific communicative situation;

- to compare and contrast language phenomena between the native and foreign languages;

- to identify and distinguish lexical forms of a foreign language (for example: proper nouns; words denoting objects, actions, etc.);

- to determine the main idea while listening to verbal (oral) speech

A proactive educational environment with a focus on “the other” culture is defined as an integrative approach that combines play as a phenomenon of childhood with cultural enrichment and encourages children to actively engage and develop their intersubjectivity on the basis of sensitivity to cultural diversity and empathy in intercultural interactions.

The model provides a basis for building globally oriented cultural awareness skills from an early age and motivates them to master communicative competences in their native and foreign languages. The testing of pedagogical technology, the empirically recorded and analyzed results of the conducted pedagogical experiment, convincingly reveal that children learn better when they are placed in situations that connect language with the cultural context.

In summary, the conclusion is that the contextualization of “the other” culture in the educational environment contributes to the natural inclusion of native speakers and, by enhancing children's interest, motivates them to actively master it.

Contributions of the dissertation

1. *The characteristics of educational paradigms* throughout different eras are systematized and the evolutionary transformation of educational systems in the dynamically changing globalized world is highlighted.

2. In the context of competency-based education, the function of language competence as a basis for social cohesion is substantiated and *the concept of contextualizing “the other” culture in the educational interactions of kindergarten* is developed to stimulate early foreign language learning.

3. In synergy, the aspects of *cognitive interest and cognitive activity and their influence on the way the child engages with the world*, learns new information and develops his cognitive abilities are analyzed.

4. An *original design* of a proactive educational environment with a focus on “the other” culture to stimulate motivation for early foreign language learning is presented.

5. A *specific diagnostic toolkit* has been created to test the model and measure its effectiveness, taking into account the dimensions of the three-component structure of motivation.

Publications of the author on the topic of the dissertation:

1. Dermendzhieva, S., **M. Bakaloudi (2021)** *Development of motivated abilities for early foreign language learning of 6-7-year-old children*. "Education without Borders - Realities and Prospects", University Publishing House "Neofit Rilski" – Blagoevgrad, pp. 332-336; ISBN: 978-954-00-03-06-1; **COBISS.BG-ID** – 54046472
2. Dermendzhieva, S., **M. Bakaloudi (2023)** *Competence Education and Contextualization of the "Other" Culture In Early Foreign Language Education*. "Current policies and practices in education - innovative models and approaches", VTU - Pedagogical College, University Publishing House "St. St. Cyril and Methodius", pp. 257-364, ISBN 978-619-91255-8-8; **COBISS. BG-ID** – 59239944
3. **Bakaloudi, M. (2023)** *Early Foreign Language Education: Review of Educational Policies and (in)efficiency of Educational Practices*. Multidisciplinary journal "Science - Education - Art in the 21st Century", <http://www.usb-blagoevgrad.swu.bg> pp. 868-878; ISSN 1313-5236; National reference list: **ID N2210**
4. **Bakaloudi, M. (2023)** *Sociocultural context and transformation of models for early foreign language learning*. Multidisciplinary journal "Science - Education - Art in the 21st Century", <http://www.usb-blagoevgrad.swu.bg> pp. 896-906; ISSN 1313-5236; National reference list: **ID N2210**
5. **Bakaloudi, M. (2024)** *(Pro)activity of the educational environment and development of key competencies in 6-7-year-old children for communication in their native and foreign languages*. Multidisciplinary journal "Science - Education - Art in the 21st Century", <http://www.usb-blagoevgrad.swu.bg> pp. 309-315; ISSN 1313-5236; National reference list: **ID N2210**